

A "Lőre tolt" felvidék helyőrség

IRODALMI-KULTURÁLIS MELLÉKLET

2023. szeptember IV. évfolyam 9. szám

7 Fülöp Antal -
Oidipusz
Davosban

10 Jakubecz
Márta -
A váróteremben

11 Abafáy-
Deák Csillag -
Sebesvonat

13 Géczy János -
Dugó és
a szürke bogár

A jelen rózsás,
mosolygó képe
sokszor
elkápráztatja
az ember szemét
és képtelenné teszi
arra, hogy a jövőbe
lásson!

(Vámbéry Ármin)

Bárka (Lapszámunkat Kocsis Orsolya festményeivel illusztráltuk.)

vezérvess

Fellinger Károly

Útravaló

Aki könyveit szájtátva olvasta,
jegyzetelve a lap aljára, tudta,
hallgatni csak az Isten nyelvén lehet.
Hiába vagy egy született nyelvzseni.

Metakommunikációs gesztusa
lefegyverezte a hallgatóságot,
mindig is békességre vágyott, méltó
kiűzetésre a Paradicsomból.

Amikor látta, hogy Robert David Laing
Gubancok című könyvébe lapozok,
míg szorgos társaim a közös sátor
felállításán ügyködnek, szemembe nézett.

Védekezésül a könyvbe mélyedtem,
mártírként beletemetkezve, látva
a kitépett nyelv tévútját, a vérző
halkés vergődését a száraz parton.

fordulópont

OLVASNI MINDHALÁLIG

Mióta olvas az ember, és egyáltalán: meddig olvashat még könyveket? Az olvasás rítusa talán a mezopotámiai cserepeken kezdődött. Amikor a cseréptáblákon „megolvasták” a nyájak vagy a terménytároló korsók darabjait, hasonlóan, mint gyermekkorom gazdái a jószágot, vagy amikor a gazdasszonyok „megolvasták” az udvaron bókászó baromfit. És mint az emberiség nagy találmányai, az olvasás, írás fejlődése sem torpant meg. Többek között megszületett a levél, az oklevél, az üzenet, a történet és történelem, a költészet és széppróza, egészen a tudományos értekezésekig, esszéig... Mai korunk újdonságai e dicsőséget ugyan nem szolgálják, de hozzáadtak modern cseteléseket, sms-szövegeket, szmájlikat, és hogy ezekből majdan mi marad meg, és mi foszlik

semmivé majd a múlt időben – azt nem tudhatjuk.

Olvasni pedig kell, és valóban mindhalálig. Milyen szellemi arccal rendelkezünk mi ma, milyen etikai, morális vonásokkal, ha nem olvashatnánk Szent István fiához írt intelmeit, III. András Aranybulla-ját, történelmünk krónikáit, Bartók zenéjén túl a néprajzi dallamgyűjtéseit, vagy a kortársak műveit. (Milyen kopár múltban és reménytelen jelen időben leledzenék irodalmi, tudományos és néprajzi olvasmányaink nélkül?)

Jómagam sajnos csak tapasztozhatok a jövő ismeretlen kódében, és reményeimből fonhatok magamnak amolyan életmentő kötelet, míg hunyorgok könyvtáram mintegy ötezer kötet árnyékában. Ennyi könyvet vásároltam és örököltem hat évtized kalandos viszonttag-

ságai folyamán, lakhelyeim – Ipolyság, Komárom, Pozsony, Kassa, Kecskemét, Győr, Göttingen, München – két kényszerű országváltás és emigráció nyomán. Végül 2000-ben ismét Komáromban kötöttem ki, a Duna tulsó partján. Mindenhová elkísértek a könyvek, mindig ott volt belőlük velem, velünk egy-két tucat könyv – a többi lerakatokban, dobozokban, padlásokon és ki tudja még hol. Néhány kötet talán el is kallódott, de a zöme végül megmaradt. Amint állandónak tűnő átmeneti lakáshoz jutottunk, megpróbáltuk összegyűjteni a könyveinket. Az emigrációban meglátogató barátaink olykor utánunk csempészték egy-egy szatyorral a könyveinkből.

Más kérdés, és ez mindenél fontosabb, hogy meddig lesznek a könyveink és mások könyvtárai jelen a párbeszédet

oly hirtelen megváltoztató internetkorszak videói, hangos könyvei tumultusában. A felületes információ-zuhatok helyettesíthetik-e az elmélyült olvasást, sőt az esszék, versek, széppróza esetében az újraolvasást – ezt, ugye, nem hihetjük el. Bár vénülő szememmel egyre többet olvasok a felnagyítható képernyőről, és az igazi könyvek olvasásához gyakran már nagyítót használok, az olvasás azonban mégis több a nosztalgianál. Látszólag magányos, mégis közösségi foglalatosság. Él még a szépséges emlékem, amikor apám verseket olvasott fel a családi asztalnál. Karácsonykor rendszeresen felütötte az Egrí csillagokat, és felolvasta nekünk Dobó imáját. Ezzel üzent nekünk és utódainknak. És valóban megelégednek, közösségi értéké válnak a könyvek, ami-

kor beszélgetéseink közben idézünk egy-egy verssort vagy gondolatot belőlük. Balassitól, Petőfitől, Madáchtól, Aranytól, Radnótitól, Örkénytől és sorolhatnám. Több nevet nem is emlétek, mert fáj a helyhiány miatt kihagyott valamennyi el nem feledhető nagy név.

Hajladoznak a polcok a könyveink súlya alatt. Magam is felraktam rájuk eddig tizenhat kötetet. A múlt idő dönti majd el, hogy kiérdemeltem-e a helyüket, lesz-e súlyuk a szellem birodalmában, vagy csak itt és most, ezeken a polcokon. Tudom, utódaink, szépséges és ükunokáink és azok utódainak végtelen sora olvasni fog, mert a jövő csak akkor életszerű, akkor lehet hiteles, akkor lükteti a valóság ritmusát, ha a hazában, ott fenn a magasban, és itt, lent a honban bizony olvasni fogunk/fognak mindhalálig.

Gágyor Péter

napló

SZÉLJEGYZETEK – ELSZELELT IDŐKHÖZ 6.

Tóth László

Régi versek – új és új olvasatban?

Az 1980-as évek első felében, illetve közepe felé araszolva, s még Husákiában, benne az 1968 utáni, központilag vezérelt parancsuralmi, poszt-sztálinista regresszióban, hagyományfeltárás, hagyományidézés gyanánt készítettem a Madách Könyvkiadó valamelyik évi kalendáriumába egy – általam fiktív számnak nevezett – összeállítást az 1789–1793 között megjelent, Kazinczy Ferenc, Baróti Szabó Dávid és Batsányi János szerkesztette kassai Magyar Museumból. Kisantológiám azonban végül mégsem jelent meg, mivel a Kiadó – annak marxi-lenini-husáki irányvonala fölött örködni hivatott igazgatója és külső lektorai (hangsúlyozom, nem a szerkesztői, hanem a politikai őrtálló szerepére melléjük rendelt külső előolvasói!) ukázára – aggályosnak, a fennálló szocialista társadalomra nézve veszélyesnek találta annak egynemelyik, 18. századi írását, és azok kihagyásához kötötte összeállításom megjelenését.

Jelesül, az egyik ilyen opus a kor ismert költőjének, Baróti Szabó Dávidnak az *Egy le-*

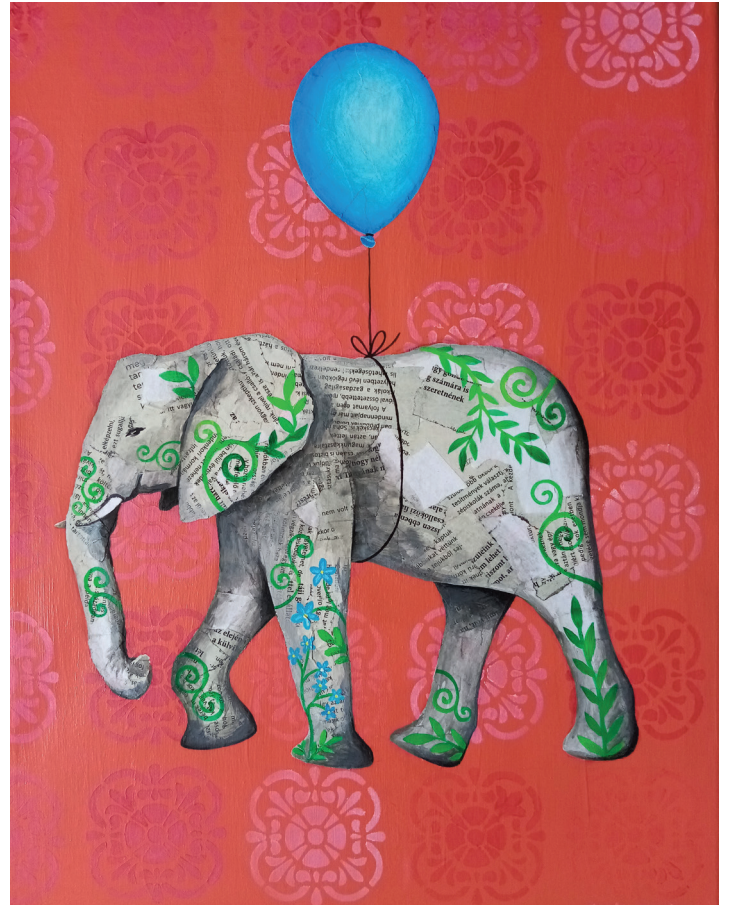
dőlt diófához című allegóriája volt, mely feljelentőim szerint a regnáló szocialista társadalmi berendezkedés belső megroppanására, belső rothadására utalt az „ott benn, / Önmagadban volt megőő mirigyed / S titkos elejtőd”, s a „szemeimbe tűnnek / Gyilkosid. Nem volt küll erőszak; / Ím egész bélig gyökered kirágták / A gonosz férgek, s az elett odóba / Hangyabolyt híttak!...” figyelmeztetésével, hiszen szerintük lehetetlen, hogy a vers neves pap-tanár szerzője már 1791-ben (!) ne gondolt volna az *1968-as gondolatot*, illetve reformfolyamatot eltipró, akkori – mára már rég a múltba tűnt – hazámat, a szocialista Csehszlovákiát előzőlő tesvári (főleg persze szovjet) hadakra! Mire persze én a többek szerint Arany Jánostól vett „Gondolta a fene!” hatásosnak vélt reflexével válaszoltam, csodálva támadóim éleslátását, mivelhogy erre aztán még én sem gondoltam volna... Mindenesetre jó példának láttam az esetet arra nézvést, hogy nemcsak az ember, illetve ez esetben nemcsak a költő értelmezheti adott korát, hanem

a múltó korok, akár évszázadok távolából is (át)értelmezhetnek egy-egy költőt, illetve annak valamely művét, sorát... De a történetnek itt még messze nem volt vége, ugyanis feljelentőim – „fel, jelentőim!”, szoktam volt anno mondogatni nekik szánt biztatásul – Batsányi János *A franciaországi változásokra* című ismert versének a válogatásomba való beemelését is nehezményezték, lévén, hogy az a „rothadó”, „imperialista” Nyugatot teszi meg a „...hogyan sorsotok előre nézzétek, / Vigyázó szemetek Párizsra vessétek!” biztatásával szocialista hazánk és társadalmunk eszményképévé.

Nos, azóta négy évtized telt el, s harmincvalahány éve már térségünkben is egy új időszámítás szerint mérve és értékelve életünk és napjaink, arra gondolok, hogy az utóbbi napok franciaországi eseményei (változásai?, randalírozásai?) látán, ha történetesen újból ezt a verset venném ajkamra, vagy valamelyik munkámban pennámra, nem kiálthatnának-e akár virágzóknak, akár nehezen kiküzdöttnek gondolt demokráciánk ellenlábasának, és nem

vádolhatnának-e meg napjaink bizonyos időszerű szlogenjeivel ilyenellenességgel, olyanellenességgel. Még hogy a költők

ne lennének látnokok?! S ha történetesen nem is voltak azok, vajon nem teszik-e, nem tehetik-e őket azzá a változó korok?

Kocsis Orsolya: Könnyű teher

Kocsis Orsolya: A tündér

vers

Bolemant László

ingem

a magány súlyzóira telepedett tengeri hínárból lesz ingem
e súlyok rokonai a tengernek, ezért fogadja be őket és ezért élhetnek

a magány sós áramlata fésüli simítja újra és újra
egyirányba állítja e tengeri zöltség salátaleveleit

egy napon dagály ringatja magányát a zöld tengeri rojtoknak
egy napon apály szárít medret, és eret aszal a vízből az áramlat útjában

a távolságot nyitó langyos víztömeg vigasztaló mozdulása
ahogy a súlyokról lefésüli a hínárt, és rám adja sós-szalú ingem

Bizalom

A titkok zöld csészeleveleibe írnak

A HANGULATOK VISSZHANGJAI

Interjú Bolemant László Madách-nívódíjas költővel

Nagy Erika

Bolemant Lászlónak négy önálló verseskötete jelent meg; a legutóbbi 2019-ben *A megrajzolt idő* címmel, amely versfordításait és fotóit is tartalmazza. 2020-ban elnyerte a pozsonyi Irodalmi Alap Madách Imre Nívódíját. Korábban versfordításai jelentek meg szlovák, cseh, skót szerzőktől, valamint önálló kötetében Tom Bryan, skót-walesi költő egyik verseskötetét ültette át magyarra.

– Miként hatott rád, a költészetedre az időszak, amikor diákként, később posztgraduális ösztöndíjasként hosszabb időt töltöttél az USA-ban, Angliában, majd pedig a Távol-Keleten és több európai országban? Vagy hatott-e rád egyáltalán?

– A külföldön eltöltött időszakok, a hosszabb időszakokra gondolok, mindig nagy hatást tettek rám. Az egyik ilyen meghatározó alkalom egyetemista koromra, a rendszerváltás idejére esik. Nem kis szerencsével, némileg kalandos úton sikerült egy három hónapos munka és utazás célú programra eljutnom New Yorkba. Ez 1990-ben óriási lehetőségnek számított. Nagyon tanulságos út volt, igazi erőpróba az önállóságra, különleges tapasztalatszerzés a munka és a tudás értékéről,

a közösség erejéről. A JFK repülőtéren dolgoztam az üzletek, raktárak és a reptéri terminálok mögött várakozó, fel- és leszálló repülőgépek közelében. Lenyűgözött a világ egyik legnagyobb közlekedési csomópontjának a megismerése egyszerre két nézőpontból: az utasok szemszögéből, illetve a kiszolgáló személyzet, az épületben dolgozó szemszögéből, aki az utasok számára zárt ajtókon ki-be járhat, és beléphet a kulisszák mögötti világba. Rengeteg új benyomás ért ebben az időszakban, és sokat fejlődtem az angol nyelvben. Kitért egy új világ, és az egyik fő tanulság, amit a későbbi angliai tartózkodásaim is megerősítettek, az volt, hogy soha nem késő változtatni, ha az adott élethelyzet nem megfelelő valaki számára.

– Volt kapcsolatod az ott élő magyarokkal?

– Érdekes élmény volt közvetlenül a rendszerváltás után közelről megtapasztalni azt az életérzést, amit a magyar emigráció közössége jelentett New Yorkban, a magyar negyednek is nevezett Yorkville-ben, Manhattanben az Upper East Side-on. Meglátogattam a magyar könyvesboltot, Püski Sándort, és megismertem Csorba Domokos ferences atyát, akinek köszönhetően egy kis baráti kö-

zösséget is találtam, ahol magyarokkal találkozhattam. Egy kis irodalmi sikerélmény is ért, egy versem megjelent a *New York-i Katolikus Magyarok Vasárnapja* című újságban, ami nagy örömet jelentett. Angliában más jellegű tapasztalatokat szereztem, amelyek nagyrészt a hely szelleméhez köthetők. A „very British” beszédes jelzője mögött rejlő kulturális sajátosságok hosszú sorával való találkozásokra gondolok, általában humorral fűszerezve, szerencsére pozitív végkifejlettel. Sokat köszönhetek angliai tapasztalataimnak, mérnöki és irodalmi pályámra nézve is. Angliában a Manchesteri Egyetemi Könyvtárba jártam, ahol magyar nyelvű könyvek is voltak. Nagy-Britannián belül sokat utaztam, a legtöbbször Londonba, de eljutottam Dublinba, Glasgowba, Liverpoolba is, és sok kulturális élménnyel gazdagodtam. Sikerült sokat fotóznom is. A külföldi tapasztalataimmal itthon el tudtam helyezkedni a multinacionális vállalatoknál, először Pozsonyban, később Magyarországon. Tehát a globális nemzetközi környezetből azóta sem léptem ki.

– Hiszel a szavak erejében?

– A verseimben leírt, azaz kimondott szavak a különleges, teljes pillanatok, hangulatok

Bolemant László

viSSZHANGJAI, amelyek rögzített formát követeltek maguknak, ebben rokon jelleget hordozva a fotográfiákkal, amelyekben absztrakt természeti struktúrákat, textúrákat és faktúrákat igyekszem kiemelni. Akkor érzem magamat önazonosnak, ha sikerül megfogalmazni, nyelvben rögzíteni egy élethelyzetet: mintázatot, modellt, egy, a létben gyökerező struktúrát – még ha ez a kész szerkezet töredékes, vagy töredékekből épül is fel; szilánkok, tört cserepek, mozaikcsempeszerű képek fragmentumai – szavak, betűkből összeszerveződött szó- vagy más nyelvi alakzatok, gesztusokból tudatalatt összeállt elemek. A fényképeken a kompozíció egyensúlya vagy annak hiánya egyben a vizuális elemek sajátosságos összhangja, ezért ez a térből ilyen módon kiemelt részlet egy működő rendszer építőeleme a számomra.

– Képvverseket is közölsz. Milyen élménnyel leszel gazdagabb ezáltal?

– A fotó, a vizuális élmény összekapcsolása a verssel már a kötetekben is foglalkoztatott. *A jóga fája* címmel készült tavaly egy képv-ers-kompozíció, amellyel bekerültem egy olasz vizuális művészeti kiadványba és annak kiállítására, amely Milánóban került megrendezésre. A képv-ers egy lépéssel közelebb visz a vizuális művészetekhez, ahol az adott szöveg nyelve már nem feltétlenül az elsődleges hordozója a mondanivalónak, ezért már önmagában is univerzális és több embert szólíthat meg, mint egy adott nyelven megjelenő vers.

– Az Újnyugat Irodalmi Körnek és a Nyugat Plusz irodalmi lap szerkesztőbizottságának is a tagja vagy.

– 2010-től, a Nyugat Plusz elődjének a megalakulásától kezdve aktívan részt veszek a lap munkájában, néhány éve pedig a szerkesztőbizottság tagja is vagyok. Fontosnak tartom, hogy rendszeresen megjelenjen nálunk a felvidéki magyar szerzők írásai, külön büszke vagyok arra, hogy Tózsér Árpád írásaira és biztatására is számíthatunk, amely rangot ad a lapnak. De említhetem Varga Imre haikujait is, amelyek az utóbbi egy-két év lapszámainak címlapján szerepelnek. Az Újnyugat Irodalmi Körrel sok kortárs irodalmi esten vettünk részt az elmúlt tizenkét évben, több helyszínen is. Megjelent 37 lapszám, egy antológia, versvideók, vers-CD-k, több évkönyv a Nyugat Plusz szerzőinek irodalmi és képzőművészeti tartalmaival.

– Milyen a kapcsolatod a szlovákiai magyar irodalmárokkal?

– Ezek az irodalmi kapcsolataim viszonylag aktívnak mondhatók, egyrészt a Nyugat Pluszban megjelenő szerzőket illetően, illetve mind a négy önálló kötetem pozsonyi kiadóknál jelent meg. A legutóbbi, negyedik verseskötetem szerkesztője Tóth László volt, akivel megtiszteltetés együtt dolgozni. Tavaly óta részt veszek a SZMÍT fiatal szerzőknek kiírt Pegazus-pályázatának bíráló bizottságában is, és az idén, Hodossy Gyula felkérésére, a Madách Imre-díj zsűrijének a tagja lehettem, amit nagy kihívásnak, ugyanakkor megtisztelő feladatnak éreztem.

Kocsis Orsolya: Icirí piciri

51. tokaji író tábor

FOLYÓIRATOK, TANKÖNYVEK, REGÉNYEK, IDÉZŐJELEK

Fehér Kinga

Az idén 950 éves világörökségi helyszín, Tokaj várta ünneplőbe öltözve az író táborba érkezőket. Fehérborral, sokszínű programmal adott otthont az 51. Tokaji Író tábornak. A Rákóczi Pince és Udvarház borospincéjében Posta György polgármester köszöntötte az írókat, beszédéhez Turi Bálint színművész olvasott kapcsolódó idézeteket. Závogyán Magdolna kultúráért felelős államtitkár hivatalosan is megnyitotta az író tábor, majd Horváth Ágnes, a Tokaj-Hegyalja Egyetem rektorának beszéde után Szentmártoni János, az író tábor titkára mondott pohárköszöntőt. Ezt követően megkoccantak a poharak, és a finom borok kíséretében kezdetét vette a programsorozat. A megnyitó ünnepség estjén L. Simon László író, az író tábor elnöke moderálta.

Még aznap este, a Paulay Ede Színházban a Székesfehérvári Balett Színház vendégszereplését tekinthettük meg. Kortárs tánc és kortárs irodalmi művek izgalmas fúzióját láthattuk két felvonásban: *Tilos a fűre lépni tilos!* és *Idézőjelek* címmel. Csupán pár lépésre a színháztól, a zsinagóga épületében folytatódott a program. Kukorelly Endre vezetésével kortárs írók olvastak fel műveikből. Másnapra a kánikula is megérkezett, a tábor igazi nyári melegben folytatódott. Az első kerekasztal-beszélgetés, melyet

Stifner Gábor vezetett, az író szervezetek problémáit taglalta Czinki Ferenc, Erős Kinga, Pataki Viktor és Szentmártoni János részvételével. Majd L. Simon László moderálásával az *Irodalom az oktatásban* című beszélgetés következett. Az aktuális, megoldást sürgető téma sok érdeklődőt vonzott. A résztvevők az oktatás problémáinak különböző nézőpontjait ütköztették. Előremutató, érdekes vita zajlott, mely során előkerült a NAT, a pedagógusbérek helyzete, és a mesterséges intelligencia térhódítása is. A beszélgetésben Fábrián László, Takaró Mihály, Varga Betti vett részt. A hosszú, forró délutánon még két izgalmas beszélgetés zajlott: az egyik *Az irodalom a médiában*, a másik *Az első 50 év* címmel. Előbbinél Lutter Imre, Siklósi Beatrix, Toót-Holló Tamás voltak a résztvevők, Falusi Márton vezetésével. Utóbbinál Serfőző Simon, Sáray László és Soltész Márton beszélgetett, Lovas Anett Csilla moderálásával. Ez utóbbi során a Kertész Imre Intézet egyik legújabb kiadványa, az L. Simon László által írt *A megőrzés kultúrája* című esszékötet is bemutatásra került. A hőség után üdítően hatott a Demetervin Borászat borkóstoló estje, amelyen a tételek között Turi Bálint színművész szavalt. Varázslatos és bódító volt az érzékek, a művészet és borászat össze-

kapcsolása általi megtapasztalás.

Szerda reggel, a tábor harmadik napján a *Történelmi regények a XX. században* című kerekasztal-beszélgetés során Bán Jánost, Bánki Évát, Gál Vilmost és Gáspár Ferencet hallgathattuk a történelmi regény jellegzetességei és a műfaj történelemtudományi aspektusai kapcsán. A folyóiratok támogatási rendszeréről tartott kerekasztal-beszélgetésen Demeter Szilárd helyett L. Simon László vett részt, Kollár Árpád, Papp Endre, Vincze Ferenc mellett. A beszélgetést Erős Kinga vezette. Ezután, a folyóiratok témánál maradva az ESŐ folyóirat bemutatója következett. Jenei Gyula főszerkesztőnek Jánoki-Kis Viktória szerző, Molnár H. Magor szerkesztő és Vidéki Péter kritikus segített bemutatni a lapot. A bemutató felolvasással zárult. A meghatározó, megrendítő írások után sportesemény következett. A Tokaji Író tábor és Tokaj város válogatott csapatának barátságos labdarúgó-mérkőzése 5:2-re, a helyiek javára dőlt el. Mindkét csapat hősiességgel küzdött a győzelemért. A sportkommentátor a tábor elnöke, L. Simon László volt, aki a tőle már megszokott magabiztos retorikai eszközökkel tette még élvezetesebbé a meccset.

Ezután ünnepélyes hangulatban érkezünk az újabb

program helyszínére, a Millenniumi Irodalmi Emlékparkba. Egy tavaly kezdett hagyományt követve Smid Róbert ültetett fát Kabdebó Lóránt emlékére. A folyóiratoktól a tankönyvekig – Az irodalom fórumai címmel meghirdetett Tokaji Író tábor szoboravatással és díjátadóval zárult. Felavatták a Béres Sándor szobrászművész által készített Petőfi Sándor- és Madách Imre-, valamint az Oláh Katalin szobrászművész által készített Oláh János-emléktáblát. A Tokaji Író tábor díját Smid Róbert irodalomtörténész, kritikus nyerte el. Nagyhordó-díjban részesült

Kovács István Széchenyi- és József Attila-díjas költő, műfordító, történész, diplomata, a lengyel–magyar kapcsolatok kutatója. Hordó-díjjal Lajtos Nóra költőt és Végh Dudás Máriát, az Író tábor hűséges könyvelőjét, valamint Makai Gergelyt, a Tokaj-Hétszözlő Zrt. birtokigazgatóját tüntették ki. A díjakat Bánné Gál Boglárka, Borsod-Abaúj-Zemplén Vármegye Közgyűlésének elnöke és Posta György, Tokaj polgármestere adta át a díjazottaknak. A kitüntetetteket Mezey Katalin, Erős Kinga, L. Simon László és Soltész Márton méltatta.

Kocsis Orsolya festménye

vers

Csontos Márta

Romlott gyönyör

A sárba tiport leveleken
Isten üzenete olvasatlan marad,
valóság és érintés között
túl hosszú a várakozás.
Alig mozog a Csend.
Majd csak ha eljő a harmadnap,
akkor indulok el az idő drótkötélén,
lefejtem magamról a bőrömben
égetett szavakat, testemből
kilúgozom az elégiát, s az előzetes
számítások alapján végre tavaszba
melegsik bennem az elmentett anyag.
Akkor a túlérlett hajnal zöldbe
kapaszkodó glóriájában
rózsát tűzök az ágra, s a valóság
negatívját újra álmodom.
Nevet adok a fáknak s a madaraknak,
s rám nyílik az üresség is,
ami hozzám tartozik.

fiatal írók tábora

MINDEN, AMI EGY TÁBORBÓL NEM HIÁNYOZHAT

Gažík Viktória

Immár 25. alkalommal rendezte meg a Szlovákiai Magyar Írók Társasága a Fialat Írók Táborát, melynek ezúttal az Izsai Iparművészeti Műhely adott otthont sárga metrócempéivel és zöldre festett gerendáival. Vasárnaptól csütörtökig (augusztus 20–24.) zajlott a közös munka a tábor gesztora, Petőcz András, és a mentorok: Póda Erzsébet és Z. Németh István vezetésével. A mentorok felkészültségét a kiosztott feladatok milyensége bizonyította: volt házasságellenes manifesztó, hírességnek szánt szerelmeslevél, macskapróza, Tahiti, Tsúszó Sándor, koanok, százsavas elbeszélések, gyermekirodalom és egy titokzatos kasszásnő.

Az íróidőt és a felolvasásokat előadások váltogatták. A hétfő az antológiák napja volt: elsőként Gažík Viktória mutatta be a *Kortárs Hangan* 2023-as antológiát és pályázatot, majd a kései délutáni órákban valósult meg a *Szélvész – Fialat Írók Antológiájának* bemutatója Z. Németh István vezetésével. A bemutatón során a táborban részt vevő szerzők fel is olvastak a kötetből. Kedd délelőtt Petőcz András tartott előadást az írói szerepek kérdéseiről. Ezen a napon került sor a Pegazus Alkotópályázat ünnepélyes díjkiosztójára is. Szerdán egy újabb könyvbemutatót vehettek részt a jelenlévők: az elsőkötetes Mlčúch Brenda

Nicole *Krokodilkönny* című regényét ismerhették meg, amiről a szerző a kötet illusztrátorával, Csillag Balázzsal beszélgetett. Az előadások sorát Tóth László akadémikus Grendel Lajosról szóló előadása zárta.

Megvolt minden, ami egy jó író táborból nem hiányozhat: táborcica, kiszámíthatatlan harangszó, hullócsillagok, alvás- és kanálhiány, jobbnál jobb szövegek, tapsviharak, kártyapartik, közös versírás, filmforgatás, karó, kánikula, piros fecskék és vadkacsák, egy megfajthetetlen nyolcírányú megfajtése, Duna, egymást demotiváló időhúzás és íráskerülés, sikeres feladatlejtés, szűnyogok, de legfő-

képpen: jó emberek. Megtelt lapokkal és számítógép-memóriával, új élményekkel és barátságokkal, csupa jóval hagytuk el az izsai oázist – vagy üvegházat, nézőpont

kérdése. Ezúton is köszönet a szervezőknek, az előadóknak, és nem utolsósorban minden táborozónak, aki megtöltötte élettel és kreativitással ezeket a füledt augusztusi napokat.

pegazus

KIOSZTOTTÁK A PEGAZUS
ALKOTÓPÁLYÁZAT DÍJAIT

Nagy Erika

Augusztus 22-én adták át Izsán, az Iparművészeti Műhelyben az idei Pegazus Alkotópályázat díjait. Az ünnepélyes eredményhirdetés keretében Petőcz András Babérkoszorú díjas, valamint József Attila-díjas költő, író, Gál Éva irodalomtörténész és Bolemant László Madách Imre-nívódíjas költő, szerkesztő, műfordító értékelték a beérkezett pályaműveket.

A líra kategória első helyezettje a komáromi Kovács Balázs, aki három éve folyamatosan ott van az élvonalban. Szerinte a pályázatnak köszönhetően „a pályázók szakmai visszaigazolást kaphatnak arról, milyen szinten tartanak, esetleg miben kéne még fejlődniük. S az sem mellékes, hogy ennek köszönhetően további lehetőségek felé nyithatunk, mint amilyen például a Gren-

del Lajos Mentoprogram, ahol minden feltétel adott az előrelépéshez. A motiváció és a publikációs lehetőségek mellett leginkább azt köszönhetem a Pegazus Alkotópályázatnak, hogy pár évvel ezelőtt először eljuthattam a Fialat Írók Táborába, ahol a jelentős szakmai tapasztalat mellett az eltelt évek alatt új barátokra is szert tettem.”

A próza kategória idei győztese a szőgyéni Durec Valéria lett, akiről elmondható, hogy a tavalyi harmadik helyezése után szintet lépett. Elmondta: az első helyezés meglepetés és öröm is volt számára, egyben elkötelezettség is a további fejlődésre. „A Pegazus Alkotópályázat szerepe fontos abból a szempontból is, hogy a kezdő írók hatalmas segítséget kapnak a pályafutásuk kezdetén.

A barátoknak, családnak sok minden tetszik, viszont ha az írásokat olyan zsűri értékeli, aki csak a jellege alapján ismeri az alkotókat, annak teljesen más súlya van, emeli a kezdő író önbizalmát. Örülök a lehetőségnek, a szakmai segítségnek, annak, hogy idén az első helyezett lettem. Egy-két novellám már megjelent a *Levél Kedvesemnek* című lapban, az *Előretolt Helyőrségben*, *Opusban*, de jó érzés lenne látni valamelyik prózamat antológiában is.”

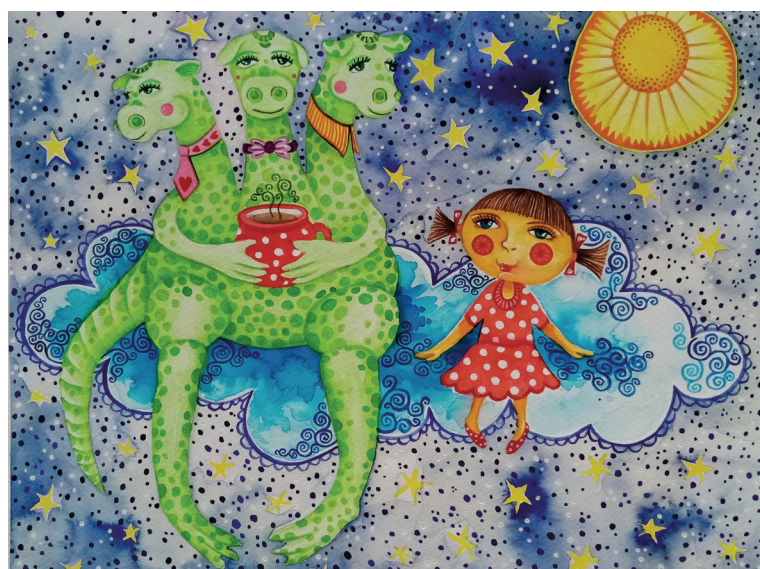
A líra kategóriában Kovács Balázs első helyezett mellett a második Bock Erik, a harmadik pedig Szócs László és Radványi Kristóf lett. A próza kategória második helyezettje Bakoš Virág Orsolya, a harmadik helyezés pedig Balogh Ildikót és Darázs Balogh Katalint illette meg.

Balról Durec Valéria, a próza kategória győztese, Petőcz András a zsűri elnöke és Bolemant László zsűritag

A líra kategória győztese Kovács Balázs

Kocsis Orsolya: Panka és a sárkány

vers

Neiger-Fleischmann Miriam

Sziklaasszony

Előbújt az asszony a sziklából
egy valódi nő, nem a kőszobor
egy valódi élő asszony
a ruhája ráncot vet a testén
és kecsesen kilép a szikla öléből
szellő könnyű köpenyét igazítja
redőit az esti szél borzolja
fekete táskájában lapul egy fekete madár
egy halott fekete holló

Rád gondolok

Rád gondolok s ez így jó nekem
mert a lényedet felfogom
felfoglak s íme elfoglak
míg a szétfoszló képben bujdokolsz
ma megszerettelek már ne is rejtekezz
benne vagy az isteni fény fotonjaiban
a gömbölyded sugárzásban
ezért fáj ha nem vagy

(Gágyor Péter fordításai)

évforduló

KELET NÉPE - MESE VÁMBÉRYRÓL

A jelen rózsás, mosolygó képe sokszor elkápráztatja az ember szemét és képtelenné teszi arra, hogy a jövőbe lásson! – fogalmazott Vámbéry Ármin (1832–1913), aki keletkutatóként, világotudóként, a Magyar Tudományos Akadémia tagjaként sokat tett azért, hogy a történelem, a tradíciók kalandösvényeit bejárva, a múlt építőköveit a jelen rózsás, mosolygó képére vetíthessük,

megpróbálkozva a majdnem-lehetetlennel: a jövőbelátással. Az előbbiekből következik, hogy egyszerre tisztelhetünk benne realista tudóst és fantasztát, mesehóst, lehetetlent nem ismerő felfedezőt.

Nem ő volt az egyetlen, aki a felvidéki Szentgyörgyön pallérozódva, képzeletbeli szellemi batyujába a nyugati világszemléletet, a közép-európai túlélni tudás képességét „gyűrve”

nekiindult a szirénszépségű Keletnek. Hiszen Benyovszky Móric (1746–1786), akit utóbb Madagaszkár királyává választottak, szintén Szentgyörgyre járt iskolába. (S a közeli Pozsonyban látta meg a napvilágot id. Lóczy Lajos [1849–1920], aki a Transzhimalája vonulatát tette térképre.)

Kik voltak ők? Hősök? Nem hiszem. Génuszok? Talán, bár napjainkban a nyugati világ egyik legnagyobb betegsége éppen az, hogy könnyen osztoogat címkeket, könnyen „dobálózik” a nagy szavakkal, így az arra érdemteleneket is előszeretettel hazudja zseninek. Kortünet? Lehetséges. De akkor kiket tiszteljük a Vámbéry-félékben ma?

A fátylavivőket. A fény örök szerelmeseit. Akik, ha elbuknak, akkor is – mint a szentjánosbogarak – magukba injektálják a fényt, hogy aztán egy nagy, közös táborúthöz invitálják az emberiséget. Sziszi-fuszi vállalás, nem kétséges. A siker határfoka pedig törvényszerűen kicsi. Mégis, mindig születnek új és újabb Vámbéryk, kelet és nyugat különbözőségei helyett a kelet és a nyugat, a dél és az észak azonosságaira rámutató gondolkodók.

Ahogy Bartók Béla (1881–1945), a legnagyobb zene-tudósok egyike *Népdalkutatás Kelet-Európában* (1943) című értekezésében rámutat: „Talán itt nyugaton el sem tudják képzelni, hogy vannak még Európában területek, ahol jóformán minden használati tárgy,

ruhától kezdve szerszámokig, házilag készül; ahol nem látni gyárilag készült kaptafalimlomot, ahol a tárgyaknak alakja, stílusa területről területre, sokszor faluról falura változik. Amekkora változatosságot a fül kap, hála a dallamok sokféleségének, akkorában van része a szemnek is.” (És hát persze nemcsak Európában...)

Vámbéry szinte válaszol(t) neki: „Aki a történelem előtti idők sötét mezején etnológiai problémák megoldásán fáradozik s a homályba burkolt történetre akar világot vetni, annak nem szabad visszariadnia semmiféle munkától, semmiféle fáradtságtól. Meg kell próbálnia minden módot, követnie kell minden nyomot, hogy a mondák és mithoszok útvesztőjén keresztül eljuthasson az igazság óhajtott világosságához.”

Világosság, fény – erről beszélnek. Nem kell ehhez zseninek lenni. A fény – ahogy a zene – mindenkié. S a mítoszok útvesztőjén át találunk rá igaz valójában a legendás Selyemútra is. Ami – miként a zene vagy a fény – mindenkié. I. e. 327 óta bizonyosan!

Üzbegisztán pedig nemcsak egyik építőmestere, de őrzője is ennek a csodának. Az útnak, amely olyan, mint a köldök-zsinór. Vámbéry tehát nem is biztos, hogy utazónak tekintendő. Hiszen „csak” hazatért Közép-Ázsiába. Közép-Európa ugyanis kelet és nyugat is. Metszéspont. Nem csoda, hogy nálunk néha még az iránytű

Szabó Zoltán Attila

is megkergül. S olykor a fantázia (magyar) kincsesládájában nemcsak igazmesékre, fabulákra lelünk, hanem csalimesékre is. Íme, az egyik! Az öreg perzsák szerint nemcsak aranydinnyék teremnek a mese Keleten. Valahol a mai Taszent városának környékén, egy terebélyes szikla tövében, a mirtuszvirágúak számára alig élhető, szikkadt földdarabon létezik, s lélegzik a világ leggyönyörűbb gránátalmafája, melynek egyetlen magja az idők során gyémánttá nemesedett. Azt mondják, Vámbéry Ármin, a nagy utazó ültette el a fa magjait, egy kora őszi reggelen. Azt is mondják, hogy nem sokkal korábban Timur Lenk mecsetjét látogatta, ahol a közeli kertben begyűjtött magokat egy díszszekendőbe rejtette, amit a dohányos szelencéje mellé helyezett úti batyujába, amit amott, egy akkor még terméketlen helyen szórt széjjel. Azt is mondják, hogy a fát megáldották, s azt is, hogy egy szárnyas nőalak énekelt, mialatt Vámbéry Ármin a magültetés rítusának áldozott. Egyesek, akik azt állítják magukról, hogy szabadon nyitnak kaput múlt és jelen közt, térről és időről nem véve tudomást, Nilufar Usmanova, üzbég popsztár énekhangját vélték felfedezni a gránátalmafa ültetésekor. Egy biztos, a szikláról ma egy nagyvárosra látni. Ami esténként úgy szórja fényeit, mint az a gyémánt.

Vagy egy igaz lélek.

Kocsis Orsolya: Sárkánycsalád

vers

Ravasz József

Kavicsok

Kavicsos úton lépkedek.
Settenkedve cipelem
batyuba gyűjtött félelmeimet.
Csiszolt kövek csendes
sírása hallik talpam alatt.
Megyek, megyek...
Több mint félszázadnyi
súlyos napok ezek.
Teher, amit egykor elejték.
Kavicsok villanása táncol
arcomon, egy pillanatnyi
szemfényvesztés a másik partról.

A remény cigány neve

A remény, mint szalmaszál,
amibe sírva-nevetve kapaszkodom.

Vagyok bárhol, arcomra
mosolyt a napkelte rajzol.
Bölcsöleteim meseországban
szélrepítette magvak.
Ébresztóm esőcseppekbe
álmodott harmatharangok hangja.
Létezésem végső üzenete
a remény cigány neve,
amit születésemkor
anyám a fülembe sírt.

Elcsipegetett szép

Tél van, s a határ
tovább szépítkezne.
A hó hiánya mezítelenségét
lepelnélküliségbe taszítja.
Prúd a magatehetetlen
emberarcú táj.
A teremtés mint éhes madár,
elcsipegeti gyermeki világot.
Valamit tennem kell,
lélektúrákhoz kezem-lábam kevés.

Kocsis Orsolya: Születés

novella

OIDIPUSZ DAVOSBAN

(A világmegváltás naprakész módozatai)

Fülöp Antal

Éjjel tíz körül már javában zsong a díjkiosztó gála közönsége. Milliárdos urak, hölgyek meghívókkal legyeznek az arcukat, várják, hogy Mr. Galand Alexis végre színpadra lépjen, és áldását adja az éjszakára. Az éjszakára, amely a műsorfüzet szerint a díjkiosztás után egy klasszikus görög tragédia világpremierjével folytatódik, és várhatóan hajnalig tart. Mr. Galand Alexis lakkecipőben, méregdrága öltönyben megáll a színpad közepén, és az elnémuló nézőtérnek bejelenteli az est programadó gondolatát: „Üdvözlöm Önöket! Mottónk változatlanul a közös jövő építése egy széttagozott világban!” Felzúgó taps. „A Kristály-díj kitüntetésben ma este azok a művészek és kiváló személyek részesülhetnek, akik az idén is a világ jobbításán fáradoztak.”

A robotizált kisasztal a Kristály-díjakkal és oklevelekkel begördül, és Mr. Galand Alexistől karnyújtásnyira megáll. A nézőtér tompított megvilágításában csak most vesszük észre a Krónikást. Mintha Bulgakov *Molière úr élete* című drámájából ruccant volna át a davosi gálaestre. Ölében laptoppal (a huszonegyedik szá-

zadban vagyunk) egy pótszék-ről figyeli a színpadot. Minden szót és gesztust gondosan följegyez, mintha az itt elhangzó dolgok és történések a nyilvánosságra tartoznának, bár a rendezvény szigorúan zártkörű. Senkinek sem szúr szemet, hogy valaki a teremben jegyezget, hiszen, ha már idáig eljutott, nyilván a rendezvény legfelső köreihez tartozik.

„Az idei első díjazottunk – mondja Mr. Galand Alexis – a kitűnő színésznő, Elizabeth Joffry!”

A krónikás ujjai egy pillanatra megállnak a billentyűkön, majd gondolatát folytatva tovább szökellnek. „Elizabeth Joffry. Három Oscar-díj. Ötcsillagos konzum-pipi a tehetségtelenség lojális tenyésztelepéről. A hollywoodi szaporításuk nagyüzemi tempóra kapcsolt.” Ujjai újra megállnak, majd tovarebbenek. „Ezek tényleg azt hiszik, hogy ami a profitszerzés mámorában a filmvászonra kerül, az valóban javítja, szépíti a világot? Elizabeth Joffry. Nokedl ámen!”

„Második díjazottunk John Help John!” – kiáltja hurutos hangszálait erőltetve Mr. Galand Alexis. „John Help

John! Sztárüggyvéd! 400 millió dollárral segítette a titokzatos HIV-vírus áldozatait.”

John Help John fellép a színpadra, bár inkább fölkapaszkodik a bársonnyal fedett lépcsőn. A csípőforgójával baj van. Reménykeltő pózba igazítja magát, látni, hogy ez számára nem kis feladat. Azért csak sikerül valahogy, aztán mintha csak védőbeszédet mondana (*laudatio temporis acti*), szerénykedik: „Azért hoztam létre az alapítványt, mert vissza akartam találni önmagamhoz, újra tisztességes emberré szerettem volna válni” – mondja.

A Krónikás fölszisszen. „Tisztességes emberré? Hogyan? John Help John sztárüggyvéd mialatt gyilkosok, csalók, sikkasztók s egyéb latrok védelmében meggazdagodott, előtte milyen ember volt? Soha egy szóval sem firtatta a HIV-vírus valódi eredetét.” John Help John a Kristály-díjat magasra tartva lejön, bár inkább lekecmereg a színpadról, hogy elvegyüljön a lelkesült nézőtérben.

Mr. Galand Alexis zakója zsebéből most leporelló programfüzetet varázsol elő, és a színpadi lámpák nagyításában világok terhét hordozó Messiásként áll a színpadon. Szinte várható, hogy a szemöldökét is összevonja, mielőtt megszólal: „Kérem a válogatott közönséget, a műsorfénypontjaként tekintsek meg az *Oidipusz Davosban* című tragédia alkalmazott változatát! Esméltető példáját az idővel... (Látjuk az arcán, hogy nagyot készül mondani.) a változó idővel párhuzamosan változó értékrendnek. Jó szórakozást mindenkinek!” – mondja, majd magasba tartott kézzel, mintha egy repülőgépet ajtájából integetne vissza, a színpad háttérben eltűnik.

A nézőtéri zsongás erősödik. Gongütés, majd a színpadi fényjátéktól kísérvé látjuk, hogy Oidipusz Thébai kapujához érkezik. Megáll. Odabentről, a városból nagy sírás-rívás hallik. A kapu zárva, Oidipusz áll, tétovázik. (Nézőtéri kiáltások: Hol a Szfínx? A Szfínx! Sorsdöntő feladvány következik! Szfínx nélkül?) Csakhamar megjelenik, teátrális lassításban, egy halom (hegynek is mondhatnánk). Csúcán, hatalma tudatában, ott pihen a Szfínx! Onnan a magasból szedte (és szedi) áldozatait. Onnan adta (és adja) fel ha-

lalos találós kérdését (mindig ugyanazt a kérdést) a város polgárainak, s amíg azt ki nem találják, napra nap felfal közülik egyet! (Nehéz leírni ezzel a szépleány arcú szörnyeteggel kapcsolatban, hogy embereket eszik. Bár igaz, hogy orosz-lántestén sasszárnyak feszülnek!) A kapuőr, megpillantva Oidipuszt, kötelességszerűen olvasni kezdi Kreon, a helyettes király rendeletét: „Aki megoldja a Szfínx talányát, azé lesz a királyság, s vele a megözvegyült királyné (Iokaszté) keze! De ha nem tudja megoldani, a Szfínx menthetetlenül felfalja!”

Ki merne erre önként vállalkozni? De az otthonát elhagyó, reménytelenül bolyongó Oidipusznak talán ez az utolsó lehetősége. Elszántan áll a Szfínx elé: „Halljam a sorsdöntő kérdéset!”

„Reggel négy láb, délben két láb, este három láb! Mi az?” – teszi fel a kérdést a Szfínx. Sziklaszilárd nyugalma félelmetes. De aztán meglepődik. Oidipusz rövid gondolkodás után megadja a helyes választ: „Az ember! Az élet reggelén mint kisgyermek négykézláb jár, az élet delén két lábon, s mire megöregszik, az élet estéjén, botjára, mint harmadik lábára támaszkodik.”

A nézőtérben kitor a taps. Oidipusz diadalmasan várja bebocsátását Thébai városába. De a tapsot hamarosan a felháborodás kiáltásai váltják fel. A mítosz klasszikus tartalma szerint ebben a pillanatban a megszegyenült Szfínxnek alá kellett volna vetnie magát a szakadékba, ahol a mese szerint szörnyethal. De nem ez történik! Oidipusz hibába készül bevonulni a városba, hogy átvegye méltó királyságát, a Szfínx a magas dombtetőn mozdulatlan marad.

„A kapuk zárva maradnak!” – rivallja.

A kapuőr szolgálai ismétli parancsát:

„A kapuk zárva maradnak!” „Hogyhogy? – kérdezi Oidipusz. – A kérdésre helyesen válaszoltam! Ezért az ígéret teljesítését elvárom.”

„Úgy van! Oidipusznak igaz van!” – hangzanak fel innen is, onnan is a teremből a méltatlankodó bekiáltások. Elsősorban onnan, ahol a milliárdos családok még romlatlan (vagy inkább még nem egészen romlott) csemetéi, fiai, lányai lebegtetik leporellóikat.

„Nem igazság! Oidipusz tiszta lapokkal játszott! Egy lapra

tett föl mindent, és bátor szívvel nyert!”

Most már Oidipusz is beszáll az igazságot és erkölcsöt méltatók karába. Akár egy ógörög kórusnak is vélhetné hangjukat az ember. A zűrzavarban a fények mögül most váratlanul ismét a színpadon terem Mr. Galand Alexis (ezúttal Lucifer-jelmezben).

„Ó, Oidipusz, Oidipusz, szegény barátom! Olyan királysággért harcolsz, amely csak bajt, megsemmisülést zúdít a fejedre! Vakon kóborolsz majd a világban. Kóborolsz, mint eddig, csak immár önnön vak-ságodba zárva.”

„Miket hallok, Lucifer? Bátoromért örök vakság járna? Számkivetés a helytállásért? Miféle új morál ez?”

A Krónikás ujjai sejtelmes táncba kezdenek a laptop billentyűin. „Nem igazság! Hová lett a morál?” – írja. A milliárdos (még zöldfülű) fiatalok talán a Sorbon utolsó visszhangjaiként a nézőtérrel ráerősítenek: „Nem igazság! Hova lett az erkölcs?” Oidipusz, hallva a szimpátiatüntetést, felbátorodva kérdezi a Szfínxnél: „Morál és tartás nélkül hova silányodik az ember?”

Mr. Galand Alexis (luciferi mosollyal): „A morált, barátom, ha eddig nem vettek volna észre, rég felváltotta, mondhatnám azt is, felfalta a céltudatos ravaszság. A ravaszságé a jövő!”

„Utálok a ravaszságot! Az alattomoságtól kiráz a hideg!” – feleli dohogva Oidipusz.

„Emlékezz Pelopszra!” – harsogja Mr. Galand Alexis. „Az új idők új idolja Pelopsz!”

„Pelopsz, a csaló?” – kérdezi Oidipusz felháborodva. „Egyetlen szavát, ígéretét sem tartotta be! Amit csak elért az életben, mindent alattomos, sunyi megtévesztéssel érte el! Hogyan nyerte meg a királyné kezéért rendezett kocsiversenyt? Titokban, jó pénzért kilopatta ellenfele kocsiójából a kerékbiztosító szöveget!”

Mr. Galand Alexis az est folyamán talán most kerül a legközelebb luciferi szerepéhez (bár inkább igazi énjéhez!). „No és?” – kérdezi sátni mosollyal. „A versenyt megnyerte. Nem nyerte meg?”

A Krónikás e pillanatban közel kerül az önleplezéshez. Felháborodásában ujjai szinte csattogva verik a laptop billentyűit: „Pelopsz a jövő embere? Uramisten!”

Kocsis Orsolya: Türelmijáték

búcsú

ELMENT ARDAMICA FERENC

Sorsunk irányítója mostanra nem fogadta kegyeibe a losonci magyarokat. Sorozatban hívja magához a városhoz mindig ragaszkodó, elkötelezett tagjait. Most Ardamica Ferenc, író volt a soron. Emlékeim szerint valamikor az 1980-as évek közepén ismerkedtünk meg. Talán egy csemadokos rendezvényen, de lehet, hogy az azóta már lebontott közszolgáltatások házában, ahol patkány- és csótányirtással foglalkozó cég működött, s ahol az ott dolgozó keresztanyám miatt sokszor megfordultam.

Írói visszavonulásáig számtalanszor találkoztunk alkotói szobájában, melynek polcain (ezek csak a mennyezeten nem voltak) a honi irodalom alkotásai mellett ott sorakoz-

tak azon lapok és folyóiratok gondosan bekötött lapszámai is, melyekben megjelent írása. Családja, származása, sorsa, élete, a városhoz való konok kötődése egy (kaland)regény volt, a témákért nem kellett a szomszédba mennie. „Civilként” erdész akart lenni, de nem lehetett, így lett belőle kertész, raktári segédmunkás, a gimnázium távutas elvégzése után losonci adóhivatalnok, ahonnan 1971 szilveszterének délutánján kirúgták. Ezután jött a patkány- és csótányirtás, majd 1989 után egy kis rehabilitációs és az írói és szerkesztőségi munka.

Emlékszem a vidámabb és keserűbb gondolataira, az emlékképeire, a cigarettája gomolygó füstjének illatára, annak alkotói ihletésére. Az

elszülött fia, Ferike, elvesztésére, a „fekete karácsonyra”, a hatalomtól kapott megbélyegzésére, az irodalomból való kitoloncolására, a Nicolae Ceausescu-nak ajándékba küldött karácsonyi (patkány) méregcsomag élményére, a visszatérés, az őszinte, vagy csak annak tűnő, bocsánatkérések, a kötetek megjelenésének általa megélt örömeire és bánataira. Előttem van egy Ember, akinek a gerince akkor is egyenes maradt, amikor másoké meghajlott, aki panasznál nélkül viselte el a sorsa göröngyös útjainak olykor fájdalmas járását is.

1990-ben még megpróbálta megmenteni a nagy múlttal rendelkező, losonci magyar sajtót. Alapító főszerkesztője lett a Nógrádi Szónak, mely

székéből 1992 augusztusában állt fel, hogy azután szabadfoglalkozású íróként folytassa az életét. Úgy két évtizede azután végleg letette a tollat, bezárta a kéziratokat rejtő íróasztala fiókját, s azt minden kérés ellenére nem nyitotta ki többet. Az alkotói munkát a családja, felesége és önmaga betegségei, a losonci, pozsonyi és besztercebányai kórházakban tett rövidebb-hosszabb kényszerű látogatásai váltották fel. Napi rutinnal. Reggeli kávé, séta és vásárlás, délelőtt az el nem olvasott könyvek olvasása, délután tévésorozatok, a korábban elhunyt felesége balkoni virágjainak ápolása.

Asztalán Tamási Áron *Ábel Amerikában* című regénye maradt nyitva, félig olvasat-

Puntigán József

Ardamica Ferenc

lanul. Ábel a regényben Amerikába, ő a tényleges valóságban besztercebányai kórházi ágyáról mennyei otthonába költözött.

Kocsis Orsolya: Bújóska

vers

Motesiczky Gábor

Azzá, aki vagyok

A sors éveim sodrában
mennyi mindent elvett és adott
A világot hányszor körbejártam
néha sírtak fölöttem a csillagok
Azzá lettem alázattal
aki most is vagyok
De imádkozni és álmodni
csak anyám nyelvén tudok

A szél

Beborult az ég
a kékség
végtelen tengere

Fütyül a szél
neked mesél
vándordal éneke

Ember bölcsődalát
titkok őshimnuszát
fújja időtlen egyre

Ha egyszer megfejted
kegyes lesz veled
szállhatsz a végtelenbe

TARTALMAS NAPOK

Tóth László (1949) *Rossz napok* című keményfedeles gyűjteményes kötetének alcíme *Új versek és ráतालálások 2018–2023*. Öt év hosszú idő, de egy korábbi interjúban éppen a szerző jelenti ki, hogy „ritkán és keveset írt eddig”. Az *Új versek* része az alcímnek nyilván a megjelölt időszakban született utalás nélkül is rájönne a nyájas olvasóközönség, hiszen némely alkotás aktuális, az elmúlt évekre kifejezetten jellemző közéleti és egzisztenciális problémákat boncolgat. A *ráतालálások* pedig vélhetően papírra vetett, majd évtizedekre továtűnt verscsíráként, árválkodó versszakként, vagy akár kész(nek tűnő), de fiókban pihenő versként leledettek egészen az elmúlt öt év valamelyik napjáig, amikor aztán az alkotó rájuk talált. A közel százoldalas kötet

terjedelméhez képest tagolt, hat tartalom- vagy hangulatvilágában összefüggő versciklusban kap helyet a félszáz vers – egy kivételével, amely a kötet nyitóverse.

Az elején máris szembeköszön a születés és a belekődött elmúlás problematikája, durván és élesen. Ez a téma számos helyen visszatér, olyan kérdéseket boncolgatva, mint van-e szabad akarat, döntési lehetőség a megszületés pillanatában, vagy akár az azt követő hosszas és göröngyös, elmúlásba torkolló úton. Az első ciklus versei sok esetben emléket állítanak azoknak, akik már elmentek – ezek hangsúlyos jelenléte közvetett módon sugallja a mulandóságot: minél idősebb az ember, annál több személynek állíthat így vagy úgy emléket, akár vers által, főleg ha költő.

Felmerülnek még az alkotás, a versírás örök kérdései, paradoxonjai. Számos költeményben feltűnnek bibliai és mitológiai alakok, helyszínek: Poszeidón, Jézus vagy Ádám, aki nyaral, máskor orvosokhoz jár. És ha már nyaralás, akárcsak a születés kapcsán, a vonatkozó versek lírai énjének gondolati terét nem éppen a pozitív asszociációk töltik meg. Persze a születés megítélése mára már megosztóbb – erről tanúskodik az abortuszért tüntetőkről szóló vers is, ahol ugyancsak a megszületés vagy abortálás elszenvetőjének soha ki nem kért véleménye kerül terítékre.

Az absztrakt filozófiai és ontológiai problémák, örök kérdések hangzatos, befogadható és egyben gondolatébresztő csokrokba rendezése jórészt a költők feladata, mióta világ a világ; éppen ezért nehéz

ezeket úgy tálni 2023-ban, hogy az alkotás friss legyen, vagy legalább frissnek hasson. Meggyőződésem, *A lélek, ha valaki...* című versében azzal a kijelentéssel, hogy „A lelkünk egy sünn”, Tóth Lászlónak sikerült. A további néhány versszakot olvasva pedig még inkább megbizonyosodtam felőle: a lelkünk valóban sünn, talán ez idáig is éreztem, de még senkitől nem hallottam hasonlót. Ugyancsak megkapott a gondolat egy másik verssor által: „nő ami fogy”. Talán ennek tudatában érdemes megöregedni?

Rossz napok ide, ritka és kevés írás oda, Tóth László kötet nemcsak borongós és vészjósló, hanem tartalmas és aktív alkotói napokról is tanúskodik, különbözőségeket és hasonlóságokat felszínre hozó mintázatokkal, emlékezéssel és paradoxonokkal, örök

Morva Mátyás

kérdésekkel és a válaszokat illető támpontokkal, sőt, olykor annál is többel.

Tóth László: *Rossz napok*, Gondolat Kiadó, Budapest, 2023

ARCCAL A FALNAK

Mikor vagyunk arccal a falnak? Mondjuk, ha büntetésből sarokba állítanak. Vagy nekiesünk. Esetleg valaki arccal a falnak lök. Mindenesetre egy

olyan élethelyzetet feltételez, amelyet alapesetben nem szabad akaratunkból, örömmel választunk. Szerintem csak úgy senki sem állt még oda egy

falhoz. Ha közvetlenül előtünk van, akkor nem látjuk, mi zajlik körülöttünk. Ez viszont segíthet elmélyülni a bensőnkben, s mind ismerjük azt a manapság sokat ismételt igazságot, hogy környezetünket csak úgy és annyira ismerhetjük meg, amennyire önmagunkat. Ha szemben vagyunk egy fállal, az lehet olyan, mintha magunkkal lennénk szemben: egy tükör. Lehet akadály, esetleg semleges, tiszta felület, vagy éppen az otthonunk alapja is. Bizonyos szempontból bárhol egy szobában, a négy fal között, elkerülhetetlenül arccal a falnak vagyunk. A bizonyos szempont a most bemutatandó könyv esetében – ahogy a hátoldalon is olvasható – kizárólag a lírai én. A számos kötettel rendelkező, muzslai származású szerzőt irodalmi munkásságáért korábban Madách- és Forbáth-díjjal is kitüntették, szerteágazó tevékenysége révén neves közéleti személyiségnek számít.

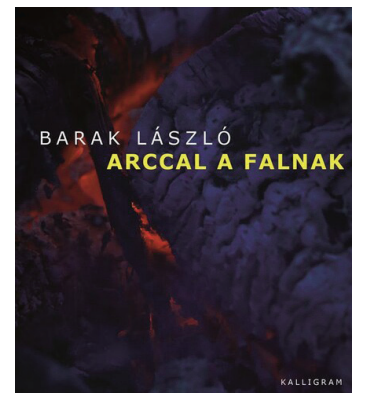
A fedélen látható, Csillag Lajosnak köszönhető borítóképről először egy bombarobbanás színes porfelhője jutott az eszembe, de kissé távolabbról nézve inkább úgy fest, mint egy halványan parázsló tábor-tűz hamuja a holdfényben. Ha kinyitjuk a könyvet, e baljós első benyomásokat igazolja a bevezető vers címe is: így nevélem a depressziómat. Zűmögő tudatállapot, hajnali

rágódás, naplószerű, szentetlen belső monológ, mely teret enged a játékos asszociációknak, s végül egyfajta összegző vallomásba torkollik. („szonglörködtem túlélésért / loptam szabadságot szövegben / és képben mimeltem gyönyört / neveltem sikolyok díszletei közt erőszakot / viszolyogtam gyermek sírástól / rettegve hajoltam üres kádak fölé”)

Az első fejezetben a lírai én tekintete a repedések, a kopott vakolat, a lecsapott szúnyogok vérfoltjai, a villanykapcsoló körüli szürke ujjlenyomatok és az üresen feszülő pókháló után felénk néz, és hátraszól: cinkosaim vagytok! Nyers, egyenes hangvételű szabadversek szembesítenek olyan változatos, sokszor a költői világtól szokatlan, aktuális témákkal, mint a fiatal állatok evésének előnyben részesítése, gyilkos kamaszok, kommentelés, disznóölés vagy éppen a koronavírus. A kötet talán legmegrázóbb versében, melyet igazán csak egy nemzeti kisebbségben tengődő élhet át, a lírai én központi dilemmája az, hogy: („hogyan tudja megmondani a kórházi boncnoknak szlovákul / hogy miénk a háromnapos halott baba”).

Ezt követi a második és egyben utolsó rész, a nem szent család. Személyes történetek szülőkről, meg nem ismert testvérről, családi szerepekről, szomszédokról – minde-

Kovács Balázs

zek az emlékezés és az elmúlás problematikájának fényében, köntörfalazás, pátosz nélkül. Gyakran megjelenik az erőszak motívuma. A sejtető, de mégis közvetlen, élőbeszéd-szerű versnyelv – ahogy a kötet egészére, itt is jellemző. („túl durva tapintású volt a felejtés / úgy vetted fel a fonalat mégis / mint akit bántottak / mintha bánthattál volna vele”)

mint a zacc – szól az egyik vers címe. Maga a kötet is olyan, de nem ülepedik le, nem oldódik fel. Inkább, mintha a víz párologna el belőle. Egyre sűrűsödik, s kortyolgatva egyre inkább sérti, ingerli a torkunkat. Egyre nehezebb nyelni, de valahol mégis érezzük, hogy felüdít, hat, hogy jót tesz velünk.

Barak László: *Arccal a falnak*, Kalligram, Pozsony, 2022

Kocsis Orsolya: Bújócska

novella

A VÁRÓTEREMBEN

Zsúfolásig tele volt a váróterem, noha Zoltán a rendelési idő vége felé érkezett. Már csak egy idős néni mellett talált helyet, aki egykedvűen nézett maga elé, és nagyokat sóhajtozott. A többiek is magukba süppedve várakoztak. Azaz csak tették volna, de – mint ahogy az a várótermekben általában lenni szokott – volt közöttük egy beszédes férfi, aki hangosan mondta a magáét. Ráadásul rögtön oda fordult a frissen érkezett felé.

– Hogy vagyunk, hogy vagyunk, fiatalember?

– Műtét előtti kivizsgálásra jöttem – válaszolta Zoltán zavartan.

– Hát akkor várhatunk. Látja, sokan vannak, és lassan megy a sor. Én is az orvosokat járom, de nem tudnak rájönni, hogy mi bajom lehet – mondta a hangos, negyvenes férfi, miközben apró, zöld szemével azt leste, ki mit reagál a szövegére.

Az öreg néni sóhajtozása felerosódott.

– Baj van? – fordult hozzá kötelességszerűen, száraz hangon a beszédes.

– Egyre rosszabb – suttozta a néni.

– Mit érez? A mentősöknél voltam sofőr...

– Éget a mellkasomban.

– Pontosán hogyan?

– Nem tudom, jaj, de rossz! – a néni a szívére tette a kezét.

– Hallotta már a menyországi viccet? – fordult ezután megint Zoltán felé a bőbeszédű. Az asszonnal többé nem foglalkozott. Elmesélt egy viccet, a többség illedelmesen elhúzta a száját. Ha ez messze is van a kitoró nevetéstől, lám, mégis meghódította őket. Volt azonban,

akinek csak egy kényszeredett mosolyra futotta.

Közben kijött végre egy beteg az orvostól, a másik pedig, aki az ajtó mellett ült, szapora léptekkel sietett be. Az öregasszony tüstént a helyére bicegett. A beszédes rosszállóan odasúgta:

– Nincs ennek semmi baja, látják, milyen szemfüles? Nyomul az ajtóhoz, hogy minél közelebb legyen. Meg akar bennünket előzni, azért jajgat. Tuti, hogy amint nyílik az ajtó, be fog surranni. Mindig vannak ilyen ügyeskedők.

Aztán pedig hangosan:

– Tudják-e, hol jobb: a pokolban vagy a mennyországban? Van erről egy viccem.

Olyan abszurdnak tűnt, hogy ő vicceket mesél, a néni meg talán mégis rosszul van, ezért Zoltán úgy döntött, hogy inkább az öreg nénit figyeli. Valaki oda is szólt az asszonnak:

– Szóljunk a doktornőnek?

Addigra azonban kinyílt az ajtó, a néni pedig felpattant, mindenkit kielőzve. A beszédes, amint csukódott az ajtó, rögtön lecsapott rá:

– Látják, tényleg csak színeszkedett. Aki így felugrik, azt nem kerülgeti semmilyen rosszul.

Mindenki hallgatott. Inkább eltűrték a kotnyelestől, hogy izetlen vicceket mesél, minthogy ilyen kényelmetlen témát kezdjen feszegetni. Nem is illett hozzá a kritikus hangnem.

Kisvártatva a beszédes ismét hangnemet váltott, egyik vicc következett a másik után, volt köztük frappáns is. Végül elérte, hogy kikötött a hahota. A várakozók néhány percre tényleg elfeledkeztek bajaikról, kizökkentek tépelődéseikből.

A nővér – akihez valószínűleg minden behallatszott – hirtelen kitarja az ajtót, és rosszállóan rájuk szólt:

– Na de kérem, ez nem kultúrház! Maguk betegek. Tesék csendben várakozni!

A tekintetek a bűnösre szegeződtek, minden baj forrására. Ő csak megvonta a vállát, s miután becsukódott az ajtó, epésen, ám kissé halkabban jegyezte meg:

– Ha gyorsabban dolgoznának odabent, nem unná el magát az ember. Vessenek magukra!

Majd tovább beszélt, ezúttal csakugyan halkabban.

A sarokban most egy harminc körüli fiatalember sziszszent fel hangosan, miközben a térdét simogatta.

– Mi a baj?! – csattant fel a beszédes. – Nem kell megijedni, nem lesz semmi komolyabb baj!

A fiatalember megtörölte verejtékező homlokát.

– Régóta fáj a térdem, de nem jönnek rá, mitől lehet.

– Mindenki így van ezzel – legyintett a harsány páciens. – Én már évek óta az orvosokat járom. Egyszer ezt mondanak, másszor meg azt. Nincs diagnózis. Hát én találok ki, mi lehet a gond?! – Félek, mert jövő héten műtetre megyek... – sóhajtozta a harmincas.

– A félelemmel ugyan nem sokra megy! Ismeri az egyszerű ember esetét, aki altatásra várt?

A poénok pufogtak, a betegek egyre inkább nem vették a lapot, csak halványan mosolyogtak. Mindenki arra vágyott, hogy túl legyen a vizsgálaton, és hazamehessen. A maguk „belépőjére” vártak. Ugyanak-

kor a beszédestől is szívesen megszabadultak volna.

Zoltán is így volt ezzel, mert a vicceselő főként tőle várt igazolást a poénokra, hiszen ő, a „fiatalember” közvetlen mellette ült, neki illett leginkább mosolyogni a tréfákon. Amikor ő megjött, a beszédes már itt volt. Remélhetően most a szónok következik.

Így is történt: a nagy hangú viccmondót hamarosan behívták a rendelőbe. Csend lett. Ismét mindenki a saját kínjaival volt elfoglalva. Zoltánnak eszébe jutott, hogy mennyi dolga van délután, jó

lenne hamar hazaérni, egész nap csak kivizsgálásokra jár...

Ekkor ismét kinyílt az ajtó. A beszédes teljesen megváltozva jött ki. Rá sem lehetett ismerni. Kerek és kíváncsi szemében valamiféle rettenet ült, az egész ember megtörten befelé nézett. A kabátjáért ment a fogashoz, közben halkán megjegyezte, kizárólag Zoltánnak címezve a mondatot:

– Sajnos már megvan a diagnózis.

Majd gyorsan kisurrant az ajtón. Titkával együtt nyelte el az utca. A váróteremre sűrű csend telepedett.

Jakubecz Márta

Kocsis Orsolya festménye

képzőművészet

ERŐTELJES SZIMBÓLUMOK

Kocsis Orsolya képzőművész a csallóközi Medvéről származik, jelenleg Komáromban lakik, és pedagógusként dolgozik. Gyermekkora óta vonzza az alkotás folyamata, sokat kísérletezett a környezetében fellelhető alapanyagokkal, elbűvölte a „teremtés” művészete. A Győri Tánc-és Képzőművészeti Általános Iskola, Szakgimnázium, Technikum és Kollégium nevű intézményben tanult, ez idő alatt számos kiállításon szerepelt. Az érettségi után népi bőrműves szakképzést is

szerezett. A Győrben töltött évek alatt születtek vonalrajzai, melyek elődei voltak a mai illusztrációjellegű képeinek. Elvégezte a Selye János Egyetem óvó-és tanítóképző tanulmányait, és az egyetem után Önkéntes Diakóniai Évet töltött a Debreceni Református Egyetemi Gyülekezetnél, ott születtek meg *Istenes képei* első darabjai.

2016-ban vett részt először a Képzőművészeti Spektrum pályázatán, Dunaszerdahelyen. 2018-ban már járási és kerületi kategóriában is díja-

zott volt. *A Macska, aki hátán hordta az egész világot* című akrilképe akkor az óvodai újság ünnepi számának borítójára is felkerült. Ez a kép az *Istenes képek* sorozatát bővíti. 2019-ben a pályázaton a járási fordulón díjazták a *Panka és a Sárkány* című vízfestményét, melynek illusztrációjellege már érezhető. Később a *Sárkánycsalád* című akrilfestménye is díjazásra került. 2019-ben, Komáromban önálló kiállítása nyílt a képeiből, melynek a Creative Art Studio Galériá-

ja adott otthont. 2021-ben a Szlovákiai Magyar Pedagógusok Szövetsége alkotói pályázatán aranyos helyezést ért el az *Irma néni és Herold* elnevezésű kesztyűbábja, de több kiállításon is jelentkezett. Szívesen kísérletezik és variál, alkotásaira jellemző az ölelés-motívum, a szürrealitás, a naivitás és az erőteljes szimbólumok. A legfontosabbnak azt tartja, hogy alkotásai az életet közvetítsék, legyen rajtuk a fejlődés folyamata, a mozgás, s hogy a szemlélő számára felemelő üzenettel

bírjon. Ezért gyakran szerepel képein növény és égbolt égitestekkel, mert ezek jelképezik számára a nagybetűs életet.

Kocsis Orsolya

novella

SEBESVONAT

Kevés csomaggal indulok, ez így elegáns. Majd a helyszínen vehetünk új cuccokat. Az olaszok értenek a divathoz, dizájnhoz. Láttam az anyósom szemén, ahogy végigmért, mennyire nem tetszik az öltözésem, tett is finom utalást, elvisz engem vásárolni az esküvő után. Amikor átadott egy kis eljegyzési ajándékot, megjegyezte, ezt majd az új holmihoz vedd fel, ehhez a szakadt farmerhoz nem illik. A tizenhét éves karátos nyaklánc, briliánszal. Mikor megmutattam a barátnőmnek, felsóhajtott, ez a kis ajándék egy vagyont ér! Milyen lesz a nagy ajándék? Nem vettem komolyan a megjegyzését, egy nap azonban mégis elvittem a darabot az ékszerészhez, hatalmas összeget mondott, amennyiért átvénné.

Most nem viszem magammal az ékszert, majd vegyen Kolos ott további kiegészítőket, az anyja biztos instruálta, mire lenne szükségem, nézzen ki a menyé úgy, mint egy királykisasszony, hajtogatta. Az alakomra nagyon büszke az öreglány. Neked minden jól áll, szerencsés vagy, hallottam. Azt nem mondta, hogy a fiának is szerencséje van, hogy ilyen nőt kapott, de azt igen, hogy biztos abban, nagyon szép unokái lesznek, majd újból végigmért és hozzátette, reméli, hogy ez mielőbb bekövetkezik, meglesz az örökös, amire olyan régen várnak és sorolgatta az ingatlanokat és egyéb értékeket.

Nem hiába hajtottam erre a pasira, nem volt egyszerű becserkészni, de miután elhitte, hogy még szűz vagyok, ez még inkább felkeltette az érdeklődését. Konzervatív vagyok, mondta, anya így nevelt, és elpirult. Ezután már könnyű dolgom volt. Bármit akart, majd az esküvő után, mondtam. Az anyját is beavatta a titokba, milyen menyé lesz, ilyet ma nem találni, miközben nem egy kis csitiról van szó, hanem egy huszonöt éves, érintetlen lányról, ezt a kifejezést használta, nehezen álltam meg nevetés nélkül. A visszafojtott nevetés miatt elpirultam, láttam, ez tetszett a jövőbelimnek és az anyósomnak is.

Félek a repüléstől, így örültem a nagyszerű ötletnek, hogy nászútra vonattal, talán az Orient-expresszsel utazunk. Ez stílusos, mosolygott az anyósom, minek araszolnátok az autópályán, hiába a Porsche, ilyenkor minden proli nyaralni indul, érkeztek meg kipihenve, a nászút a legjobb dolog, és felsóhajtott. Kolos bólogatott, sejtette, mire gondol az anyja.

Kolos nem szokott SMS-t küldeni, véletlenül vettem észre, hívj taxit, Déli pályaudvar 5. vágány 11.20, én is igyekszem, szállj fel, ne késs, jegyek nálam. Déli pályaudvar? Hát persze, délre utazunk. De miért nem jön értem? Értelmetlen kérdés, Kolos mindig precíz, ez a legrosszabb tulajdonsága. 11.19-kor rohantam fel a lépcsőn

a kis kézipoggyászzal, férjem sehol, már biztos fent ül, megvárhatott volna. Az egyik, vonat felé rohanó nőt megkérdeztem: Velencébe? Csak ingerülten kiabált, hova máshova. Felleptem a vonatlépcsőre, ekkor éreztem, hogy valaki meglök hátulról. Kolos volt, beestünk a folyosóra, és abban a pillanatban elindult a vonat. A kis bőröndöm repült, de még sikerült elkapnom, erre az útra vettem, gondoltam, én is ruházok be ebbe a kapcsolatba, ami végre révbe ért, rá is ment az egész megtakarításom. Kolos lihegett és vörös volt az arca. Sose késsel, de éppen most, kiabáltam, és merre van az első osztály? Másodikon utazunk, szokjuk a helyzetet, hallottam újdonsült férjem hangját. Kinyitotta a közeli fülke ajtaját, bepréselődtünk a két üres helyre. A kis Luis Vuitton bőröndömet, a mindig udvarias férjem nem tette fel a csomagtartóba, így én emeltem meg, de Kolos megfogta a kezem, hagyj, nem érdemes, hamar ott leszünk.

Szatyrokkal felszerelt, fáradt emberek ültek körülöttnünk, mintha nem jókedvükben utaznának a világ egyik legjobb városába. Hogyhogy hamar? A hangosbemondó válaszolt: Kelenföld, Érdalásó, Tárnok, Martonvásár, Baracska, Pettend, Kápolnásnyék, Velence. Sokáig nem szóltam, csak szorongattam a bőröndöm. Anyád tudja ezt a baromságot? Nem, és nem is kötjük az orrára, őt csak az

örökös érdekli, én kíváncsi voltam, hogyan veszed ezt az akadályt, egy kis panzióban foglaltam szállást, semmi luxus, gyártjuk az örökös, elvégre szeretjük egymást, nem? Azt már nem, megvan. Micsoda? Az örökös, máso-

Abafáy-Deák Csillag

dik hónapban vagyok, azért nem akartam eddig kavarni veled, legyek biztos, hogy attól az atlétától van a gyerek, neki fogalma sincs erről, és te most már a hites férjem vagy. A gyerek a miénk.

Kocsis Orsolya: Körforgás

sci-fi

PARAMÁNIA

Jenő lehunyta a szemét, és nyomkodni, dörzsölgetni kezdte őszülő halántékát. Csupán a megszokás vezette mozdulatait, a tompa fájdalom a fejében most sem csökkent. Lívia ott ült előtte a fotelben. Jenő csukott szemmel is látta a támla mögött előmeredő, fiúsrá nyírt koponyát, az elálló, lepkeszárnyaszerű fület. Hihetetlen, hogy hajdan meghalni is képes lett volna ezért az asszonyért... Mit szeretett benne egyáltalán? A ragaszkodó, hiszékeny kutyatekintet, mely úgy csüng a villódzó képernyőn, mint a kisgyermek szeme a színekben tobzódó karácsonyfán? Teljesen elvetkőzött az eszét ezek a műsorok! Mindent megnéz, ami cso-

dákkal, misztikummal kapcsolatos. Pirinyó agyacszkáját eluralták a guvadt szemű, szürke úrlények, a bolygóközi közösülések, a reinkarnáció, a szellemek, a természetgyógyászat és minden, amiben a para előtag fellelhető. Már a parafa dugót is áhítattal szemléli. Ráadásul mostanság az ő elviselhetetlen szívbjaja sem ébreszt benne szánalmat. Még a főzést is hanyagolja. Eszi a kecskének való ételeit, és naponta háromszor alfa állapotba zuhan.

Főként az ufós történeteket imádja. Sikoltozik a lelkesedéstől, ha olyasmit hall, hogy a guvadt szeműek fajuk nemesítése céljából, melyet igen csak elkorcsosított a szenv-

telen idő, eltulajdonították egy szerencsétlen, elrabolt nő petéjét. Órákat töltött éjjelente az ablaknál, furcsa fények után kutatva. Egyszóval, teljesen használhatatlanná vált, mint feleség.

Jenő kinyitotta a szemét. Lívia még mindig ott ült előtte. Mozdulatlanul, és valószínűleg tátott szájjal. Meg sem rezdült a picurka, fekete fejecske. Olyan volt, mint egy labda. Milyen boldogító lehetne vele nyitni egy röp-labdameccsen! Netán tizenegyet rúgni a jobb sarokba... Védhetlent.

Hirtelen leküzdhetetlen sportolási kényszer fogta el. Golfozni támadt kedve. Élvezettel ragadta meg az ütőt,

megemelgette, a súlypontját kereste. Azzal persze teljes mértékben tisztában volt, hogy a piszkavas nem a leg-tökéletesebb sporteszköz, de egyszeri használatra talán megfelel. Gondosan, visszafojtott lélegzettel célzott. És bumm!!! Talált! Egy röpke pillanatra elégedett vigyor ült ki az arcára. Aztán rádöbent, hogy mit tett.

Megrémült. Felrémlett előtte a börtön képe, ahol haló-ninccsamárisjő szexet úznek felajzott, borostás férfiak. Ez nyomban cselekvésre ösztökélte. El kell tüntetnie az asszony holttestét! Ha érdeklődnek felőle, majd azt mondja, Lívia elhagyta őt, elment, nem tudni hová. Az utóbbi

időben már teljesen bolond volt.

A kert legtávolabbi zugában ásta meg a sírt. A „temetés” után visszaballagott a házba, és töltött magának egy italt. Majdhogynem boldog volt. Kiadta dühét, elégtételt vett a megaláztatásokért. Már a pulzusa is egyenletesen vert. Hiába, a sport jót tesz a beteg szívnek.

Csengettek.

Ki lehet az éjnek idején? – lesett a bejárat felé riadtan. Remegve nyitott ajtót. Az előszoba gyengén pislákoló fénye az előtte állóra vetődött. Anyám! – nyögte Jenő kimeredt szemmel, aztán a szívéhez kapott, és hangtalanul összerogyott.

Csóka Ferenc

múltidéző

KISS PÉNTEK JÓZSEF VÉSZIRATAI

Juhász Dósa János

Hihetetlen, hogy Kiss Péntek József már nincs köztünk a fizikai valójában. Nem szépiroként került a köztudatba, az írást csak hobbiszinten művelte, de mint kiderült, nem is középiskolás fokon. A szlovákiai magyar amatőr színházi mozgalom egyik jeles egyéniségeként ismertük meg, aki számos amatőr csoporttal dolgozott együtt pályája során. A legismertebb rendezései közé tartozik Tom Stoppard *Hamletje*, Jarry *Übü királya*, és a kilencvenes-kétezres években más, zenés darabok is. Sok komáromi és környékbeli csoportot vezetett, utolsó éveit a Gimisz, majd a Vizta hatá-

rozta meg. Azon kevesek közé tartozott, akiket a folyamatos megújulás étetett. 1999-ben megpályázta a Komáromi Jókai Színház igazgatói állását, ahol valóságos forradalmat robbantott ki, s az alig négy év alatt meghatározó előadások egész sora született az igazgatása alatt (*Jó estét nyár, jó estét szerelem, Csongor és Tünde, Amadeus, Sirály, Tartuffe*). Nála bontotta ki szárnyait Tóth Miklós, Telihay Péter, Czajlik József, ahogy a színház jelenlegi igazgatója, Gál Tamás is. Ahogy a forradalmároknál lenni szokott, őt is maga alá temették az általa kezdeményezett változások,

de ő nem temetkezett az emlékeibe, hanem ismét a radikális váltás mellett döntött. Egyetemre jelentkezett, s élete utolsó éveiben középiskolai tanárként kereste a kenyerét, szakközépiskolás diákokat fertőzött meg az irodalom és a színház szeretetével. Mindenképpen csak kevesen tudták, hogy már tizenévesen elkötelezte magát a szépirodalom művelése mellett. Az Irodalmi Szemle Műhely rovatában jelentek meg a versei, amelyekből évtizedekkel később *Vészirat* címmel egykori gimnáziumi osztálytársa, Kurucz Ottó fotóival illusztrálva kiadott egy kötetet. 2013-ban a

Madách-Posonium is megjelentetett egy kötetet a verseiből *Privát retró* címmel. Az AB-ART Kiadónak köszönhetően megjelentek karcolatai, elbeszélései, színházi helyzetjelentései (*A megbecsült színház*), sőt feldolgozta a Jókai Napok fél évszázados történetét is (ezt a Vámbéry Polgári Társulás adta ki). S ahogy múltak az évek, Kiss Péntek József újabb és újabb meglepetésekkel jelentkezett. Az ART Danubius kiadásában életrajzi elemekkel bőven dúsított regényt tett le az asztalunkra *Életpor* címmel. Váratlan, megmagyarázhatatlan halálát hirtelen szívleállás okozta. Öt éve nincs

Kiss Péntek József

már köztünk, de mindannyiunk szerencséjére sikerült megvalósítania legnagyobb álmát, s ott hagyta lábnyomát a Mindenség porában.

Kiss Péntek József

Feléd I.

Anyám
nekem se jutott
irgalom
szemed nyitott kelyhét
becsukom

lefogott tiszta
kék szemekkel
utazz együtt
a többiekkel

rám marad bánatod
vállalom
férfiszívemben őrzöm
hordozom

lefogott tiszta
kék szemekkel
utazz együtt
a többiekkel

Feléd II.

Anyám
napjaim úgy fogynak
akár távolodó emléked
fénye

Feléd III.

Tőled kaptam
– ingyen –
életemet

Feléd küldöm
– érte –
énekemet

Késő

talpunk alól kiszökött a part
a hűvös fátyol ránk hullt eltakart
kúsznak felénk a házak a parkok
becsukta szirmait a nap
vér csillog a vízben

nyelvünkre perog a rózsaszín levél

szemetes kukában
visít a vers
papírhegyek felett
dominóznak
az istenek

Próza

Tétován lépdél a megvert. Nem szorít rózsát,
se fegyvert. Célja és hite már nincsen. Eldől,
mint rab a priccsen. Lapozza könyvét, mit a
sorsa írt. Rémulten keresi a radírt.
„Szeresd felebarátod!” – oktatták őt
még mint gyereket, de ki tudja azt, hogy
mi a szeretet?
Szíve most vörösen lüktet az éjben.
Önmagát írja szégyenében.

Anyám II.

Szálló hajad fényben
Hangod csendességben
Simításod száll tenyerén
Szemed kékjét ég tetején
Keres-
Keresgélem

Sebhelyvonal

A feledés fürge állat. Vackán
figyel. Mikor úgy hiszed, alszik,
egyre éberebb lesz.
A kék csendben szeme visszakéklük.
Írod: ...a váza...

Mondd, van benne virág? Mert ezen a tájon
varjaktól sötétlik most az ég. Itt félhomály,
az asztalon papír, toll, gyógyszeres tubus.
Csipke. Kép keretben. Másik keret nélkül.
Rádió, gumipadló. Emberi szőrszál a fehér
papírlapon. Képzeletemben zuhogó hajfonatok.
Comb-ollók. Szerelmeink forró vasai. És: befelé
növekvő szakállas bajok. Mert
immár bizonyos: Felkészületlenül éri
lelkünket a tél. Ez odúból kilépve
még szememből is tejszínű pára száll.

Lámpa. Könyv. Takaró.
Tehetetlen úristenem!

S Te, ki írod: ...a váza eltört...
vajon mire vársz?

Kocsis Orsolya: Hattyúk

iránytű – fiatal írók rovata

TSÚSZÓ SÁNDOR UTOLSÓ NAPLÓBEJEGYZÉSE

Kiss Bálint Béla

A Fiala Írók Társaságának irodalomtörténeti gyakorlatokai 2023. augusztus 22-én fellelték Tsúszó Sándor író, költő és irodalmi minden titkos széfjét, az iklódbördőcei nyaraló oroszlánbarlangjának kandallójával szembeni Mányoki Ádám portré mögött rejtőző irodalmi kincsesdobozt. A széfben csupán három kellék lapult: egy ötvenkaliberes Magnum, egy használt női alsónemű (viselője azonosítatlan) és egy bőrborítású jegyzetfüzet. Amint arra az utóbbi személyes tárgy feltárásakor fény derült, ez a kis füzetke nem más, mint a mélyen tisztelt szlovákiai magyar kortárs irodalmi ikon, Tsúszó Sándor féltve őrzött naplója.

Íme, a sokkoló utolsó feljegyzés a mester tollából, mindössze egy nappal a tragikus lépcsőbaleset megtörténte előtt:

„Drága naplóm, szomorodva kell, hogy beléd véssem betűim. Kedvem tán végleg elment az élettől, ezért menekülök ismét világodba. Nem tudom, mi lelt a mai napon, de azt, hogy írnom kell róla, biztosan.

Nem hiszek abban, hogy az embernek van egy egyetlen. Négy félresikerült házasság után nehéz. Mégis, az én kedves Ivettemtől mintha Zeus választott volna szét. Ahogy kifakult rózsaszín felsőjében, kontyba font hajával, s megfáradt, de örökké szívélyes mosolyát magára öltve húzta maga után bőröndjét, tipegve a tengernyi névtelen, arctalan ember között, karikás szemé-

vel kis tábláskámát keresve, rajta nevével, ugyanazt a csendes, de jólelkű kamaszlányt pillantottam meg, mint aki gyermekkorom legszebb éveiben nézett vissza rám a Duna-part egyik korhadtt farrönkjéről. Egy cseppet sem változott. Én kibajuszosodtam, sörhasat növesztettem és elhagytam egykori loboncom, míg ő itt állt előttem ugyanolyan fényesen csillogva, mint harminc évvel ezelőtt. Két gyerek után ez egészen elképesztő. Átölelt ott a reptéren, Zeus fájdalomra, s féltem, megérzi döngölő szívverésem a mellkasán. Az öreg Nissanomba érve a kezdeti nevetések és jókedvű nosztalgizálás elapadt bennünk, a szűkös kocsi belsejét pedig egyszerre elárasztotta a csend. Nem értettem, mit keresünk egy autóban egymás mellett ennyi idő elteltével, még ha hosszas tervezgetés is előzte meg ezt a kínos pillanatot. Talán maradni kellett volna a leveleknél! Ez járt a fejemben körbe-körbe, ahogy lábam váltogatott a kuplung és a gáz között. Ő erre hümmögött egyet, mintha meghallotta volna a gondolataim, mire én ijedten feltettem egy rögtönzött, értelmetlen kérdést, hátha lehet még éleszteni az eltemetett beszélgetéseket. Mesélni kezdett Kanadáról, majd hamar elvesztünk az apró kulturális különbségek között. Úgy tűnt, mintha elfelejtette volna, honnan származik külföldön élt külön élete után, s csodálkozva nézett ki az ablakon, ahogy áthaladtunk a Lánchí-

don a csillogó Budapest előtt, s követtük az utat Iklódbördőce felé. Félúton lehettünk, amikor valami megnyílt bennünk, és igazán beszélgetni kezdtünk, nemcsak üres szavakkal, semmitmondó témákról, hanem igazán beszélni arról, ami a lelkünk nyomta, s amire a harminc év alatt nem tudtunk ott lenni egymásnak. Ő két fiáról mesélt, akik lassan kezdtek ellenszegülni anyjuknak, s a maguk útját keresni, én pedig a hírneveimmel járó fullasztó elvárásokról, amelyek az utóbbi években megutáltattak önmagammal.

Ekkor lehetett, hogy kicsúszott a számon. Habkönnyen jöttek ki a nehéz szavak, melyek egy életöltön át bújtak bennem, s mérgeztek belülről lassan, fájdalmasan. Mikor meghallotta, torkán akadt a szó, majd inkább lenyelte, és fontolgatni kezdte, mivel helyettesíthetné. Habogás volt a melléktermék. Mivel néma maradt, folytattam szálnalmas vallomásom, mintha nem az imént láttuk volna egymást három évtized óta először. Mámoromban olyan nyálás voltam, mint egy rossz szerelmes vers, még annál is szörnyűbb. Menekülni akartam, ki a kocsiból, az autópályára ugrani, ő pedig bizonyára követett volna. Amikor megállítottam magam, még mindig csendben volt. Elszörnyedve magamtól vártam, mi lesz a reakciója, de nem mondott semmit. A motor bűgött csupán, s a kerekek hasították az aszfaltot. Kezdtém elveszteni az eszem a szótlan-

Kocsis Orsolya: Önarckép kalapban

ságától. Megkértem, hogy ne kísértsen többé csendjével, ha valamit mondania kell, mondja. Hiszen mióta ismerjük egymást! És nem is vagyunk többé gyerekek, akiknek titkolózniuk kéne egymás előtt. A válasz amilyen egyszerű volt, olyan nehezen hagyta el Ivet száját: »Nem hiszem, Sanyi«.

Most itt fekszik a másik szobában. Hallom, ahogy körmét kaparja, s tolla a papírhoz ér. Lassan befejezzük az írást.

Még ha csak egy vékony fal is választ el egymástól, mi akkor sem teszünk mást, csak levelezünk. De ezúttal nem küldjük el a másiknak.”

Tsúszó Sándor,
2023. augusztus 17.

„Aranyos volt ma a Sanyi. Azt mondta, átússza értem az óceánt, ha visszamegyek. Jaj, te Sanyi.”

Kovács Ivett White,
2023. augusztus 17.

Kocsis Orsolya: ÉLETben lenni

Poloma Máté Pál

Virágzó földek

Nyári szél elárvult felleget görget. Otthonom búzatenger, eleven szív vérével permetezett szántóföldek. Pirosuló szirmok tánca lelkeket hív, csupán hová fanyar mérget öntöttek, ott nem ölt fel vadmákszem vérmes színt. Tán alvadt belsőm is méregben gazdag, hogy égő pipacs bennem sem sarjad.

Fagyott napok

Ritka, kedves napokban elmerülve, leülepszik a zilált, gúnyos élet, messzi, súlyos célok foszlanak füstbe, léha tétlenség mámorában égek. E pillanat örökbe menekülne, a percek jelenbe fagyott emlékek; ám az idő futva visz tutajunkon, hogy végül zuhatagként alábukjon.

Hiányzik a könyvtárából egy regény, verseskötet, antológia vagy irodalmi kiadvány? Egy felvidéki szerző régebbi könyvét keresi? Forduljon hozzánk bizalommal, szívesen segítünk a könyv beszerzésében. Jelentkezzen a **helyorseg@liliumaurum.sk** címen!

Évfordulók

95 évvel ezelőtt született (1928. 9. 16. – 2010. 10. 24.) **Szőke József** bibliográfus, lexikográfus, író, szerkesztő. 1952-től újságíró, szerkesztő (az Új Ifjúság főszerkesztője). Fő műve *A csehszlovákiai magyar irodalom válogatott bibliográfiájának* az 1945–1985 közti időszakot feldolgozó négy kötete, valamint a *Ki kicsoda Kassától Prágáig* című, általa szerkesztett életrajzi lexikon. Szépiróként is ismert, publicisztikájából a csehszlovákiai magyarság történetével foglalkozó írásai tűnnek ki.

80 évvel ezelőtt (1943. 8. 29., Gúta) született **Adamis Anna** dalszövegíró, költő, jogász. Családját a csehszlovák–magyar lakosságcsere címén elűldözték otthonából, Szentendrén nőtt fel. Az LGT és az Omega dalszövegeinek állandó írója volt, alkotásai elismeréseként Életműdíjat kapott. Lemezket készített több híres magyar énekesnek. 2023-ban Petőfi Zenei Díjban és Kossuth-díjban részesült.

70 évvel ezelőtt (1953. 9. 8.) született **Barak László** költő, közíró, könyvkiadó. 1992-től a dunaszerdahelyi NAP Kiadót vezeti. Az 1980-as évektől a II. világháború utáni szlovákiai magyar költészet mindinkább hangadó alkotója. Verseskönyveket, gyermekköteteket és publicisztikai köteteket jelentetett meg.

10 évvel ezelőtt (1944. 4. 28. – 2013. 9. 3.) hunyt el **Kiss József** történész, levéltáros, közíró. Pozsonyban szerzett levéltárosi egyetemi diplomát, majd levéltárosként helyezkedett el. 1986–1995 között az Új Szó szerkesztője (1990-ig főszerkesztője) volt, ezután a Szlovák Tudományos Akadémia munkatársa. A (cseh)szlovák magyarság történetével, politika-, irodalom- és művelődéstörténetével kapcsolatos köteteket adott ki.

5 évvel ezelőtt (1951. 10. 19. – 2018. 9. 22.) hunyt el **Kiss Péntek József** (Kiss József) színházi szakíró, közíró, költő, színműíró, színházi dramaturg, rendező, színingazgató. Gimnazista kora óta részt vett – rendezőként, dramaturgként, szervezőként, szaktanácsadóként, társulatok vezetőjeként – az amatőr színházi mozgalomban. 1999–2003 között a Komáromi Jókai Színház igazgatója volt.

MAGYAR ARANY ÉRDEMKERESZT

Balogh Csaba nagykövet az augusztus 20-a alkalmából tartandó kitüntetési ünnepségen, a pozsonyi nagykövetségi rezidencián Novák Katalin köztársasági elnök megbízásából Magyar Arany Érdemkeresztet adományozott Fellinger Károly Forbáth- és Talamon-díjas költőnek. A díjazottnak gratulálunk!

LAPSZÁMUNK SZERZŐI

Abafáy-Deák Csillag (1949) költő, Budapest
Balázs Géza (1959) festő, grafikus, Komárom
Bolemant László (1968) költő, műfordító, fotós, Budaörs
Csóka Ferenc (1959) író, festő, zenész, Nagymegyer
Csontos Márta (1951) író, költő, műfordító, Sándorfalva
Fellinger Károly (1963) költő, Jóka
Fehér Kinga (1975) költő, író, Budapest
Fülöp Antal (1943) író, publicista, Komárom
Gágyor Péter (1946) költő, író, drámaíró, Komárom
Géczi János (1954) költő, író, képzőművész, Balatonalmádi
Jakubecz Márta (1962) író, pedagógus, Alsószeli
Juhász Dósa János (1969) újságíró, Balogfalva
Kiss Bálint Béla (2005) tanuló, Dénesdorctormisér

Kovács Balázs (1996) költő, Komárom
Morva Mátyás (1994) író, Ipolyság
Motesiczky Gábor (1964) költő, Komárom
Neiger-Fleischmann Miriam (1948) író, költő, Jeruzsálem
Nagy Erika (1961) író, szerkesztő, Nyárasd
Poloma Máté Pál (2002) író, költő, Csallóközkürt
Puntigán József (1958) helytörténész, Losonc
Ravasz József (1949) költő, író, Dunaszerdahely
Szabó Zoltán Attila (1972) író, költő, szerkesztő, Budapest
Tóth László (1949) költő, író, művelődéstörténész, Dunaszerdahely
Várai Artúr (1989) képzőművész, illusztrátor, Siófok
Z. Németh István (1969) költő, író, szerkesztő, Csicsó

Lapszámunkat a medvei származású **Kocsis Orsolya** képzőművész alkotásával illusztráltuk.

rejtvény

ZS. NAGY LAJOS VERSEI NYOLC IRÁNYBAN

Zs. Nagy Lajos költő, író, újságíró 1935. szeptember 28-án született. Rejtvényünkben most az ő verseinek címét rejtettük el nyolc irányban, összesen ötvenet. A ki nem húzott betűk összeolvasva adják a megfejtést, a költő egy újabb versének címét. Beküldési határidő: szeptember 30. Augusztusi rejtvényünk nyertese Révész Emma (Iske). Gratulálunk!

A HÓ CSAK HULL	DÖNTÉS	NETALÁNTÁN
A KERT	ÉBREDÉS	NOÉ DALA
A TÁSKA	ELVESZTEM	ŐSZI REGGEL
A TENGER	ÉNEK A TISZTASÁGRÓL	ÖTEN
A ZSENI	ERZSI FÜRDIK	PALERMO
AJÁNLAT	ESIK	RÓZÁB
ALTATÓ	ESŐ	SÖRDAL
ANYÁM	EVOLÚCIÓ	SZAKADÉKOK
APÁM	GYEREKKOR	TAVASZ
ASZÚDAL	HALOTTI BESZÉD	TEMETŐBEN
AZ ÓRA	HAVAZIK	TÉRISZONY
BOGÁNCSONK	ITT VÁRLAK	TERKA
BORDAL	KANKALIN	VIDÁM PESSZIMIZMUS
BÚCSÚ ZSÉLYTŐL	KARAMBOL	ZSIBVÁSÁR
CIRKUSZ	KULCS NÉLKÜL	
CITROMOK	MADARAK	
CSAK	NÁD A HÁZAM TETEJE	
DÁNIEL	NEM!	

Készítette:
Z. Németh István

L L U H K A S C Ó H A Z Ó R A K S
D O T I Ő S Z I R E G G E L O U N
É K B E N E B Ő T E M E T M M O D
Z N I M R T A L N Á J A O Z É S Ö
S E E S A K A P P U T R I D N T N
E T M K E R A A B Ó T M A Á E K T
B A E A A V A S Ú I I L D N C A É
I L T N N T O K C Z A A K E I L S
T Á Z K Y E I L S D H U R M R R Z
T N S A Á P R S Ú Á L A A A K Á A
O T E L M E E Z Z C T A V D U V K
L Á V I G P S A S T I A D A S T A
A N L N M A M N É I A Ó V R Z T D
H N E Á Z T É R L B F S A A Ö I É
A T D S E L I E Y A R Ü Á K S S K
A I E T K S I B T S D E R G E Z O
V N E Ü Z N Á Z Ő S E R D D R R K
I J L O Á Z P A L E R M O É I Ó T
E A N D Ó K O S C N Á G O B S K L
G Y E R E K K O R Á S Á V B I S Z

képregény

ÍRTA: Z. NÉMETH ISTVÁN

VIZSGA

RAJZOLTA: VÁRAI ARTÚR

MI VAGYUNK A TEREMTŐK. SOK-SOK ÉVEL EZELETT AZT A FELADATOT KAPTUK, HOGY NÉPESÍTSÜK BE A FÖLDET.

AZ ÖTÖDIK DIMENZIÓBAN LÁTTUNK NEKI A FELADATNAK, A VILÁGEGYETEM VÉGZŐS HALLGATÓIRA BÍZTUK A MUNKA JAVA RÉSZÉT.

ÚGY ESETT, HOGY PONT IMO-HAN-KRO UTÁN HÍVTAK BE VIZSGÁZNI.

Ő MÁR RÉG KIVETÍTETTE AZ IONTÁBLÁRA A TERVRAJZAIT, AMIKOR ÉN A LEHÁTSÓ PADBA LEROGYVA NEKILÁTTAM, HOGY RENDEZZEM A GONDOLATAIMAT.

HULLAFÁRADT VOLTAM, HOSSZÚ HÓNAPOKAT DOLGOZTAM A PROJEKTEN, MÍG A SZOBATÁRSAM RENDRE CSAK A KÜLÖNFÉLE ÉLVEZETEKNEK ÉLT.

TEGNAP REGGEL KISSÉ MÁSNAPOSAN NEKIÁLLT ÖSSZETÁKOLNI VALAMI ÉLETKEPTELEN SZÖRNYETEGET. SZÓLTAM NEKI, HOGY EZZEL A NEVETÉSÉGES IZÉVEL MEG FOG BUKNI, DE NEM HALLGATOTT RÁM. HÁT MOST EGYE MEG, AMIT FŐZÖTT.

AMIKOR VÉGRE RÁM KERÜLT A SOR...

AKI ÁTMENT A VIZSGÁN, A HATODIK SZINTRE LÉPHETETT, AHOL A FELSŐK ENGEDÉLYÉVEL ÉS KIBŐVÜLT KREATÍV ENERGIÁI SEGÍTSÉGÉVEL A VALÓSÁGBAN IS LÉTREHOZHATTA „TEREMTMÉNYÉT”.

A FÖLD LEGMAGASABB ÁLLATA LENNE. A BIKÁK SZARVAINAK CSÚCSA PONT 5,7 TIKTUM A TALAJ FELETT, MARMAGASSÁGÁT PEDIG 3,3 TIKTUMRA TERVEZTEM. MINDEZ RENDKÍVÜL HOSSZÚ, DE A TÖBBI EMLŐSHÖZ HASONLÓAN CSUPÁN HÉT CSIGOLYÁBÓL ÁLLÓ NYAKÁNAK ÉS HOSSZÚ LÁBAINAK KÖSZÖNHETŐ.

SZÁRNVAS LÓ?
NA, TŰNJÖN
KIFELÉ!

A SZAVANNÁK DÍSZE LESZ,
HA LÉTREHOZZUK.

SZÁNALMAS VOLT, BELÜL RÁZOTT A NEVETÉS, LÁTVÁNYOSAN CSÓVÁLTAM A FEJEM ÉS HÜMMÖGTEM. A VIZSGÁZTATÓ AZONBAN EL VOLT RAGADTATVA A KORCS FALEVÉLZABÁLÓTÓL, AZONNAL A GENETIKAI LABORBA UTALTA ÁT AZ ANYAGOT.

VÉGÜL A BUKOTT TANULÓKKAL NÉPESÍTTÜK BE A HARMADIK SZINTEN REZGŐ ÉGITESTET.